

De la «bebeteca» als llibres electrònics

Celrà, Roses i Olot, tres biblioteques i tres situacions diferents

L'entorn condiciona els equipaments que s'instal·len al territori, no només la seva morfologia, sinó també la seva activitat i la seva incidència en la societat. Aquesta sentència queda clarament contrastada en l'anàlisi de tres biblioteques públiques de la demarcació, de titularitat municipal, feta a través d'entrevistes amb les direccions respectives.

DANI CHICANO > TEXT

MARTÍ ARTALEJO > FOTOS

Les biblioteques triades responen a tres poblacions ben diferents per nombre d'habitants, situació geogràfica i realitat social: Celrà (petita, a la vora de la gran capital i a mig camí de la costa), Roses (mitjana, a la costa i, per tant, població turística) i Olot (gran i d'interior). Tot i això, hi ha un seguit de trets comuns, com ara la manca d'espai, tant per emmagatzemar o donar sortida als fons, com per organitzar activitats, que limiten molt aquests equipaments; la funció integradora i de cohesió social amb l'especial atenció que es presta als nous nadius; o l'espirit vocacional dels tres bibliotecaris que n'estan al capdavant.

Biblioteca de Celrà: la biblioteca petita

Celrà té actualment poc menys de 5.000 habitants. La biblioteca es va posar en marxa l'any 1998, en una nau de l'antiga Fàbrica Pagans, en el conglomerat industrial reconvertit en centre cívic, lúdic i cultural, al costat del qual se situa l'Ajuntament. El director de l'equipament és Jordi Garolera, que fa dos anys que ocupa aquest lloc. Garolera descriu la biblioteca com a equipament «de proximitat, ja que aquí ens coneixem tots. Mig any després d'arribar ja coneixia gairebé tothom pel seu nom». Es pot pensar que Celrà és una ciutat-dormitori per la seva proximitat a Girona, explica el director, i en part és cert, però remarca que la població té una vida pròpia, en l'aspecte cultural i associatiu, molt intensa, la qual cosa la dota de dinamisme. Això té el seu reflex en la biblioteca: «Aquest és un poble ideal per a parelles que volen venir a tenir fills o venir amb els fills. D'acord que

La proposta «Bebeteca» consisteix a organitzar activitats destinades a mainada de zero a tres anys

>> *Biblioteca de Celrà.*

força gent treballa sobretot fora de Celrà, però aquesta és la tipologia d'habitant que tenim, i les activitats que realitzem s'hi orienten», diu Garolera. Exemple clar: la «Bebeteca». Aquesta proposta, que es fa des de fa un any i que ha tingut una bona acollida, consisteix a organitzar activitats destinades a mainada de 0 a 3 anys. Garolera explica: «Ho hem hagut de fer així, perquè en ser tan petits no disposàvem de pressupost per accedir al programa «Nascuts per llegir». Els pares buscaven una oferta per a infants d'aquesta edat, i no n'hi ha, de manera que vam voler oferir aquesta programació més o menys estable els dissabtes al matí». Aquesta manera de treballar ha permès a la Biblioteca de Celrà augmentar, del 2010 fins avui, el nombre d'usuaris per dia —el millor indicatiu més enllà del carnet, comú a les biblioteques del sistema públic—, passant dels 70 als més de 100 usuaris diaris.

Les potes de manual en una biblioteca són la formació, la informació i el lleure. En

el cas d'un equipament petit com el de Celrà, les dues primeres perden pes en favor de la tercera, que es pot dividir en dos àmbits: ocupar el temps de lleure a través de la lectura, i activitats organitzades per la mateixa biblioteca, en les seves instal·lacions, o fora d'aquestes. El director de la biblioteca opina que cal sortir fora de l'equipament, per necessitat i per obligació: «És interessant sortir de l'àmbit estricte de la biblioteca, organitzar activitats a fora. Cal mostrar-se, cal anar a buscar l'usuari, cal moure's i engagar nous projectes, perquè si no, la cosa davalla, i això es nota. Podem fer coses petites, a poc a poc i amb bona lletra, però cal estar en moviment». Pel que fa a la formació, en ser una biblioteca petita, el pressupost és limitat, i pel que fa a la informació, en no ser un equipament de referència, tampoc no és un àmbit fonamental.

Garolera explica que, quan va assumir el seu actual lloc de treball, al Consistori li van remarcar el concepte de transversalitat.

>> *Jordi Garolera, director de la biblioteca de Celrà.*

La biblioteca de Celrà manté una relació amb l'associació establerta al poble, Connexió Papyrus, un magnífic espai d'intercanvi de llibres usats

Això és formar part de la vida cultural de la localitat, aprofitant complicitats i sinergies amb associacions i entitats celranenques. «A poc a poc vam anar col·laborant amb les entitats, ho anem fent —diu Garolera—, i actualment ho focalitzem més amb les que són més dinàmiques, amb les que tenim més sinergies i complicitat, sense renunciar a obrir noves vies. A vegades és qüestió de trobar la persona adequada, però això no és demèrit de ningú. Per posar un exemple: tenim la gran sort de comptar amb el centre de dia de gent gran de Can Ponac, amb els quals hem encetat un Taller de Narració Oral». En aquest taller, amb sessions de caràcter mensual —freqüència que volen augmentar—, Garolera treballa amb gent gran amb problemes de memòria, als quals explica contes, o llegeixen poesia i, sobretot, conversen. També s'han establert complicitats amb el centre d'acollida d'immigració, organitzant mesos temàtics, en el marc dels quals es va organitzar una sessió dedicada a Gàmbia que, juntament amb Romania, són els dos principals països d'origen dels immigrants que arriben al poble. A aquestes activitats cal afegir l'omnipresent Hora del conte i el Club de Lectura, que funciona molt bé i en el qual han introduït el còmic, el teatre i la poesia, a més de les novel·les. La relació amb els centres educatius és correcta, tot i que aquests tenen la seva dinàmica pròpia, i la biblioteca és la que proposa. Aquest és un aspecte que, per a Garolera, s'està pendent de potenciar, i que caldrà treballar en el futur.

Les reduïdes dimensions de la població fan, però, que el rol de bibliotecari tingui certes peculiaritats. No es tracta només d'atendre els préstecs i catalogar fons: «Hem de fer diversos papers. Som orientadors, prescriptors i formadors. Els pares ens consulten sobre problemes concrets de lectura dels seus fills, i ens demanen orientació. També fem el paper d'educadors o formadors amb els infants quan són en aquest espai, fent una mica de policia. A mi, per desenvolupar aquests rols em va molt bé la meva formació acadèmica —humanitats i història—, que potser en un equipament més gros i més impersonal no podria aprofitar, i això m'agrada, m'hi sento còmode. A tot això, s'hi ha d'afegir un cert do de gent, mà esquerra per tractar amb el públic, que vol

ser atès correctament. En un equipament petit com el nostre això és fonamental».

Les noves tecnologies, a part dels punts de connexió a Internet, treuen el nas amb el format de llibre electrònic. En el futur més immediat se n'estrenaran tres, així com un nou lloc web per tal de fer difusió de les activitats, un aspecte que ara es vehicula a través del Facebook de l'Ajuntament. Però, per molt llibre electrònic que s'acabi implantant, el director creu que el rol del bibliotecari sempre serà present i necessari. Si Garolera hagués de fer una carta als Reis pensant com hauria de ser l'equipament en el futur, assenyala que una prioritat seria «mantenir el que tenim —el pressupost anual global és de 77.000 euros, comptant-hi personal, consums, adquisició de fons, etc.—, amb coherència, i la tranquil·litat dels dos darrers anys. Si ho fem així, avançarem, persistint, modernitzant-nos amb els temps però sense voler córrer massa». També, però, veuria amb molts bons ulls una ampliació de la biblioteca, per tal de poder fer més activitats.

Un darrer aspecte d'aquesta biblioteca, i que la diferencia de la resta, és la relació que manté amb l'associació establerta a Celrà, Connexió Papyrus, un magnífic espai de llibres usats, un espai d'intercanvi i compra a baix cost, que permet optimitzar els recursos destinats a la compra de fons. Sobre això, Garolera, pel tipus d'usuari, assenyala que en l'adquisició posen èmfasi en la novel·la i l'àmbit infantil.

Biblioteca municipal Jaume Vicens i Vives, de Roses: la biblioteca mitjana

Pilar Cortés és la directora de la biblioteca municipal Jaume Vicens i Vives, de Roses, des del 2001. Roses és una població de costa, eminentment turística, d'uns 20.000 habitants durant l'any de manera estable, una xifra que es quintuplica a l'estiu. La biblioteca rep, anualment, unes 75.000 visites d'un públic que és adult en un 75 % i infantil o juvenil en un 25 %, unes proporcions correctes segons la directora. Cortés assegura que una de les potes fonamentals de l'equipament que dirigeix és la formació: «A Roses, el nivell acadèmic de la població, de mitjana, és bàsic, pel tipus de feina que hi ha, sobretot en el sector de serveis. No hi ha gaire gent amb formació universitària». La crisi ha agreujat la situació, i la forma-

La biblioteca de Roses compta amb 50.000 volums, però no pot créixer més. Si adquireixen més fons, han de donar de baixa documents

ció, en aquest cas la necessitat de disposar d'abundant material d'autoformació a la biblioteca, ha esdevingut fonamental: «La crisi ha dut escassetat de feina, i amb això ha augmentat la demanda d'informació sobre els recursos formatius de què disposem —diu Cortés—, de tal manera que hem fet un centre d'interès de formació, i funciona molt bé. S'hi ha d'apostar, i crec que serà una tendència a l'alça». De fet, un dels anhels de Cortés és arribar algun dia a poder fer una ampliació i comptar amb una aula on poder impartir formació presencial.

La biblioteca de Roses ja va néixer petita, segons el Pla de Lectura. Actualment té una superfície de 750 m², i hauria de disposar, en vista de la població, de 1.500 m² de superfície. Això vol dir atapeïment i creixement zero pel que fa a fons, de manera que han d'esporgar. Actualment la biblioteca compta amb 50.000 volums —una ràtio de 2,5 per persona—, però no es pot créixer més. Si ad-

quireixen més fons, han de donar de baixa documents, de manera que la col·lecció és molt actualitzada. Cortés, de fet, explica que «no es tracta de créixer indefinidament», però admet que això els limita. La directora, malgrat tot, assegura que està molt satisfeta de la resposta de l'Ajuntament, que ha mantingut aquest 2012 l'aportació per a l'adquisició de fons de 20.000 euros, la mateixa que els darrers cinc anys.

Pel que fa a la tecnologia —parlar a aquestes alçades de noves tecnologies referint-se als ordinadors és un anacronisme— la biblioteca rosinca també juga un paper important, ja que ofereix punts de connexió a Internet a qui no en pot disposar. Aquesta funció social es reflecteix en el tipus d'usuari. Els usuaris més joves també empren aquests punts de connexió, tot i que l'ús purament lúdic està limitat al cap de setmana. Pel que fa als llibres electrònics, Cortés admet que aquest any passat, 2012, s'hauria d'haver

>> A dalt i a la pàgina anterior, biblioteca Jaume Vicens Vives, de Roses.

>> Pilar Cortés, directora de la biblioteca de Roses.

La directora, Pilar Cortés, posa molt d'èmfasi en el seguiment del lector, especialment el jove, per tal de no «deixar-lo escapar»

posat fil a l'agulla al respecte, implementant una plataforma de préstec de llibres electrònics, però els terminis s'han allargat, malgrat que no cal una gran inversió.

La implementació de la plataforma de préstec de llibres electrònics és una més de les accions fonamentals que tota biblioteca té com a objectiu: el foment de la lectura. A Roses, Cortés ho té clar: «Hem de crear i promoure l'hàbit lector, o nosaltres ens morim, no tenim sentit». La biblioteca rosina s'acull al programa «Nascuts per llegir» i, com la majoria d'equipaments, disposa d'un espai específic per a nadons de 0 a 3 anys. Treballen amb les llars d'infants, amb les escoles i amb el Centre d'Atenció Primària, per tal d'orientar pares i mares novells. Les llars d'infants s'han adherit a la proposta de «La maleta viatgera», en què els infants s'enduen a casa una motxilla amb contes adequats a la seva edat: «El cas és que el llibre sigui un objecte quotidià, que s'hi familiaritzin», explica Cortés. La directora de la biblioteca posa molt d'èmfasi en el seguiment del lector, especialment el jove, per tal de no «deixar-lo escapar». Per això advoca per la segmentació del tipus de lector segons les edats, i oferir activitats adequades en cada etapa. A més dels infants, a través d'activitats com les descrites, o de «L'hora del conte», també hi ha organitzats clubs de lectura per a adults, però també per a infants de vuit i nou anys, i per a infants de set anys. Aquest darrer s'ha engegat durant el 2012, així com un *blog* de lectura juvenil, en què els joves lectors deixen les seves impressions sobre allò que han llegit. Cortés creu que l'èxit dels clubs és, en gran part, poder comptar amb una bona dinamització. Entre els serveis que ofereix la biblioteca també hi ha el préstec a domicili, i l'atenció especial a la residència d'ancians, amb voluntariat de lectura en veu alta, a més d'activitats amb els centres d'ensenyament a través d'un catàleg de serveis educatius.

A la biblioteca de Roses hi treballen sis persones: la directora, una bibliotecària i quatre auxiliars, tot i que properament s'hi afegiran dos voluntaris. Cortés explica que el personal necessita formació contínua, sense que això sigui considerat una queixa, sinó més aviat una constatació: «Tinc la sensació que hem de ser moltes coses a més de bibliotecaris, com ara educadors, assis-

La biblioteca municipal Marià Vayreda, d'Olot, és una biblioteca de referència que, en el darrer any, ha rebut de mitjana cap a 550 persones diàries

tents socials, prescriptors culturals, informadors...». La condició de localitat turística, a més, hi afegeix complexitat. «A banda de l'estiu, a Roses un 6 % de la població fixa és d'origen francès», explica la directora, que admet que el fet de rebre molt d'usuari estranger palesa que la cultura bibliotecària està molt més desenvolupada en altres països d'Europa, com Holanda, Alemanya o la mateixa França, on les biblioteques són equipaments de proximitat amb una importància cabdal.

El repte de futur per a Cortés és «descobrir per què hi ha gent que no ve a la biblioteca. Aquest 40 % de la població que no hi passa, és que no ens coneix? No li interessa? —es pregunta Cortés—. Voldria conèixer els usuaris potencials i saber com arribar-hi. A vegades només és una qüestió de desconeixement...».

Biblioteca municipal Marià Vayreda, d'Olot: la gran biblioteca

Carme Simon és una de les bibliotecàries amb més experiència de les comarques. És directora de la biblioteca municipal Marià Vayreda, d'Olot, biblioteca de referència que, en el darrer any, ha rebut de mitjana aproximadament cap a 550 persones diàries, i ha fet 400 préstecs. Informació, formació i lleure són les tres potes de manual, que Simon resumeix en una expressió prou aclaridora: «Serveis a la cultura. El que fem aquí —diu— serveix per estar informats, per formar criteri i per passar-nos-ho bé». Olot és una de les grans ciutats de la demarcació, amb aproximadament 33.000 habitants, i no té un usuari típic: «L'usuari típic de la nostra biblioteca és el ciutadà típic —diu la directora—. A la biblioteca hi entra tothom, tothom, i aquest és el nostre gran èxit, perquè això, fins als

>> *A dalt i a la pàgina anterior, biblioteca Marià Vayreda, d'Olot.*

>> *Carme Simon, directora de la biblioteca d'Olot.*

Simon, de la biblioteca Marià Vayreda, d'Olot, assegura que els llibres electrònics no deixaran sense feina els bibliotecaris

>> *Biblioteca Marià Vayreda, d'Olot.*

anys noranta, era impensable. Només hi venien estudiants, investigadors i persones d'un nivell cultural determinat. L'espai ha perdut solemnitat, possiblement perquè hem incorporat productes a la nostra oferta com ara música o pel·lícules, que abans no hi eren». Simon explica la concepció que té de la biblioteca d'una manera molt gràfica: «Som una extensió de l'espai públic, del carrer, a soplug. Som el CAP de la cultura, l'ambulatori de la cultura, un servei públic primari a l'abast de tothom», explica, i hi afegeix que seria ideal comptar «amb una cafeteria» per tal que esdevingui, de manera definitiva, un punt de trobada.

Simon ha viscut els canvis en el rol del bibliotecari, que ha guanyat dinamisme i fins i tot ha hagut d'aprendre, de manera indirecta, màrqueting: «Som com una botiga o un supermercat, amb un producte gratuït, però que cal saber vendre per atreure la gent. Abans, el bibliotecari era un savi, que entenia molt de catalogació i de la cosa patrimonial. Ara, no hagués pensat mai que havia de tenir nocions de comunicació visual, i calen! M'he hagut d'adaptar», diu Simon. La tecnologia s'ha anat incorporant a la biblioteca d'Olot «a mesura que la gent l'ha anat incorporant a la seva vida». Simon explica que, en reunions amb altres bibliotecaris, ella era «qui tenia més recança en aquest sentit, perquè crec que els fonaments de la biblioteca no van per aquest camí —es refereix a la vessant social d'Internet— i s'havia d'anar en compte per no abusar perquè, si no es paga, n'hi ha que en fan un mal ús. Per això, aquest servei, el fem pagar. Poc, però es paga. No el servei de consulta, recerca o navegació, sinó només si algú vol entrar a les xarxes socials o activitats similars, perquè crec que no és aquesta la funció de les biblioteques». I sobre els llibres electrònics, Simon assegura que això no deixarà sense feina els bibliotecaris: «Quan el llibreter del poble s'esveri, ho faré jo. Mentrestant, tothom tranquil. Als bibliotecaris, a més de gestionar aquest espai, com sigui, amb llibres o sense, ens pertoca ser guardians d'una bibliografia patrimonial que no perdrà mai el seu valor». La directora és de l'opinió que el bibliotecari continuarà sent un prescriptor, «perquè bé hi ha d'haver algú que triï el gra de la palla, que sàpiga gestionar tot el soroll que provoca la xarxa».

La biblioteca d'Olot és activa pel que fa a l'organització de propostes, com les tradicionals «L'hora del conte» o clubs de lectura —n'organitza un per a adults i dos de juvenils, de 12 a 14 anys i de 15 a 17 anys—, a més d'altres com les guies de lectura, «El llibre oblidat» o «El llibre del mes». Aquestes activitats, per a Simon, han de tenir «un plus» que les distingeixi de les que podria organitzar qualsevol altre: «Cal que qui ho dinamitzi porti quelcom, que aconseguixi ser un bon lector, i en això hi poso molt d'èmfasi». Per a la directora, però, les activitats mai no han de ser centrals, han de ser complementàries: «En el fons, és una manera de fer màrqueting del nostre producte, és la manera de dinamitzar els nostres fons. A vegades hi ha biblioteques que semblen veritables parcs temàtics», rebla, tot i que també li agradaria organitzar conferències i exposicions si tingués més espai.

Simon explica que la biblioteca també ofereix propostes als centres educatius de la ciutat, que s'hi acullen en funció de les seves necessitats, i els assessora quan aquests volen constituir la seva pròpia biblioteca, però defensa que, a més de relacionar-se amb els centres, la biblioteca, com a servei públic que és, també ha de relacionar-se amb el comerç, amb les llars de jubilats o amb els centres sanitaris. La directora de la biblioteca d'Olot remarca el paper d'aquest equipament pel que fa als més desfavorits i als nouvinguts: «És importantíssim. Vénen aquí perquè se senten acollits, i la sala principal és una gran sala d'estar pública. N'hi ha que vénen per no sentir-se sols i d'altres perquè senten que formen part d'un col·lectiu. Busquen pel·lícules, llegeixen el diari i passen l'estona, en un lloc amb comoditat i confort, perquè anar a la biblioteca és un signe de normalitat, d'integració».

Respecte al futur, diversos reptes es dibuixen: «Estarem amatents a l'evolució del llibre electrònic i continuarem amb la tasca de digitalització de documents de l'hemeroteca local, valuosos patrimonialment i culturalment, per tal que no es facin malbé i es pugui consultar en línia des de qualsevol punt de planeta. Això ens marca el futur», diu Simon.

Dani Chicano és periodista.

«Als bibliotecaris, a més de gestionar aquest espai, amb llibres o sense, ens pertoca ser guardians d'una bibliografia patrimonial que no perdrà mai el seu valor»

>> *Biblioteca de Banyoles.*

Carme Fenoll, cap al model mediterrani

És l'actual cap del Servei de Biblioteques, i fins ara havia estat a primera fila, «al taulell», tal com diu ella mateixa

El maig de l'any passat, el conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Ferran Mascarell, va incorporar Carme Fenoll (Palafolls, 1977) a l'organigrama del seu departament, com a cap del Servei de Biblioteques. Llicenciada en documentació (UOC), es va iniciar a la biblioteca de Pineda de Mar i Poblenou, i ha estat directora de les biblioteques de Banyoles i Palafrugell.

DANI CHICANO > TEXT

PERE DURAN > FOTOS

Les biblioteques públiques del país (359) —tret de la Biblioteca Nacional i tres d'estatals però de gestió cedida a la Generalitat— són totes de titularitat municipal, i s'agrupen en el Sistema de Lectura Pública de Catalunya, que coordina el servei que dirigeix Carme Fenoll, i que té quatre branques: serveis digitals (coordina el catàleg, es fa càrrec de les eines de gestió i l'aplicació de noves tecnologies); col·leccions (gestiona el seu sistema d'adquisició —les Diputacions de Girona i Barcelona en tenen un de propi—, subscripcions a revistes i publicacions, i el treball en el model de préstec digital); coordinació bibliotecària (disposa de centres territorials a Girona, Lleida, Tarragona i Tortosa); i planificació bibliotecària (nous equipaments). Carme Fenoll explica que el conseller li va fer l'encàrrec perquè «vinc de taulell, de primera línia, i volien aprofitar aquest punt de vista del professional que coneix el pa que es dona en el servei als usuaris».

Però per parlar del futur cal parlar sobre la unificació del catàleg. En aquest país hi ha un reconeixement de carnet bibliotecari que en permet la utilització a l'usuari en qualsevol biblioteca. Però en l'àmbit de la catalogació la cosa ja no és tan clara. Existeixen dos catàlegs, a part de les biblioteques especialitzades i les universitàries, que són un altre món, de moment: un que va ser creat, promogut i que és impulsat i gestionat per la Diputació de Barcelona, i que engloba els fons de les biblioteques de les comarques barcelonines, i un altre que engloba els fons de les biblioteques de la resta del país. Heus aquí un repte, i no pas petit, precisament: «M'he marcat aquest any com a límit per aconseguir confegir aquest catàleg únic —explica Fenoll—, perquè l'eina tècnica ja existeix, i hi ha una comissió encarregada d'anar en aquesta direcció». Aquesta unitat de catàleg és fonamental, entre d'altres coses, per impulsar una plataforma unitària de préstec de llibres electrònics.

S'ha marcat aquest any com a límit per aconseguir confegir un catàleg únic a partir dels dos que hi ha, perquè l'eina tècnica ja existeix

Marge per créixer

Actualment, aproximadament un 40 % de la població disposa de carnet bibliotecari, tot i que l'índex d'usuaris actius es redueix al 14 %. Fenoll diu que aquest és el repte: «Tenim marge per créixer i anem a totes», assegura. «Som dels pocs equipaments que, en aquests temps difícils, creixerem, pel fet de ser desplegats a tot el territori, de disposar d'equipaments nous, de comptar amb un bon nombre de professionals vocacionals i perquè les circumstàncies fan que molts usuaris valorin més aquest servei públic i gratuït, ara que l'accés a la cultura de pagament és més complex».

És per aquest àmbit on Fenoll ha apostat més, ja que abasta una de les bases del seu pla. «Cal incidir en la promoció, en la visibilitat del que fem. Per això hem programat i tenim previst realitzar un seguit d'activitats, com la proposta "Biblioteques amb DO. Lletres i vins 2013", la qual es va presentar fa uns dies, i consisteix a maridar lletres i vins amb la col·laboració de l'Incavi (Institut Català de la Vinya i el Vi) i Vinseum (Museu de la Cultura del Vi a Catalunya). Dins aquesta proposta es programen, al llarg de tot l'any, activitats com vermuts literaris, clubs de lectura, música, tastos de vins..., en 25 biblioteques del país. En la línia de dinamitzar el sistema de biblioteques i tenint en compte les minses dotacions pressupostàries, Fenoll afirma respecte als bibliotecaris: «Hem de valorar les col·leccions que tenim, crear xarxa amb els

>> **Carme Fenoll, actual cap del Servei de Biblioteques de la Generalitat.**

FRANCESC MESEGUER

agents culturals locals, buscar-nos la vida, sortir de les quatre parets de la biblioteca, sacsejar el sistema i vèncer resistències».

La idea de buscar complicitats també és aplicable al funcionament del mateix servei i a la configuració dels fons. L'autonomia de les biblioteques no barcelonines en l'adquisició de fons és amplíssima, mentre que a Barcelona no hi ha tant de marge, tot i que és un model que tendeix a obrir-se una mica més. Una de les queixes recurrents parteix dels editors, en el sentit que les biblioteques acostumen a tenir en compte només els seus usuaris a l'hora d'adquirir material, de manera que la comercialitat —diuen— impera. Fenoll advoca per trobar l'equilibri: «És important que les biblioteques tinguin fons que atreguin nous públics, però això no pot anar en detriment del fet que també disposin d'una col·lecció potent, amb obres que segueixen un determinat cànon de qualitat. Volem unificar criteris, assegurar-nos que totes les biblioteques tinguin uns mínims pactats i consensuats, sense imposar res a ningú, i llavors que cadascú hi posi l'accent que vulgui». Els responsables de les adquisicions són els mateixos directors de biblioteques, de manera que Fenoll ha cregut oportú «oferir-los eines» per tal que puguin reforçar el seu criteri a l'hora de comprar i que coneguin el panorama editorial del país. La proposta «10x10», que posa en contacte editors i bibliotecaris, és una resposta a això.

Cap al model propi

«Anem cap a un model mediterrani, més que no pas saxó —diu Fenoll—, en què les biblioteques siguin centres integrals de formació, d'informació, de lleure i d'innovació, però que també surtin a les places i a les platges, que siguin més expansives». La cap del servei diu que farà pedagogia entre els regidors de Cultura per tal que no retallin dotació de les biblioteques, però també aposta per un nou perfil de bibliotecari, més «relacions públiques, *community manager*, que innovi, que s'equivoqui si cal, que faci projectes, perquè queda terreny per explorar». Fenoll afirma que els bibliotecaris esperen que, des del servei, «es valori la seva feina, que se'ls doni suport en el dia a dia, que finalment es creï el catàleg únic, que ens posem les piles en el préstec digital i que es compti amb ells».

Els responsables de les adquisicions són els mateixos directors de biblioteques, de manera que Fenoll ha cregut oportú «oferir-los eines»

Pel que fa al préstec interbibliotecari —un servei amb molta demanda—, Fenoll admet que està «superat» i que caldrà una reforma en la qual ja treballen, que també passa per la unificació de catàleg. És l'únic àmbit en què la figura del copagament —que la Diputació de Barcelona aplica fa anys—tindria cabuda: «El préstec i les activitats han de ser gratuïts, però en l'interbibliotecari es podria introduir aquesta figura. Sempre, però, a canvi de millors prestacions». El préstec digital, que es negocia amb els editors per veure quin és el model més adequat, és un altre camp en què també seria plausible introduir el copagament, una possibilitat que Fenoll refusa categòricament.

La Biblioteca de Girona

Carme Fenoll segueix amb atenció el procés constructiu de la Biblioteca Pública de Girona, la de referència a les comarques gironines, que té la seu gairebé construïda al carrer Emili Grahit, al parc del Migdia. És un equipament de 7.000 m² de titularitat estatal i gestionat per la Generalitat. L'Estat té

previst entregar l'obra el proper 23 d'agost, però Fenoll es queixa que la informació que n'arriba és inexistent. El desig del departament seria inaugurar-la per les properes Fires, però tenint en compte que mancarà el mobiliari i que aquesta despesa no figura en els pressupostos del 2013: aquest objectiu queda en l'aire. Lourdes Reyes en serà la directora, i Fenoll explica que ja té elaborat un projecte que estarà en sintonia amb la resta de biblioteques de la ciutat, ja que ha d'assumir les funcions de biblioteca de barri —la biblioteca Ernest Lluch es traslladarà— i de referència. Fenoll està convençuda que el mapa bibliotecari de les comarques canviarà, i desitja crear un pressupost ad hoc per tal que el fons inicial sigui potent i cobrir les mancances actuals. La cap del servei descarta fer ampliació de personal, per motius pressupostaris, i considera que la pèrdua de centralitat que comporta el canvi d'emplaçament no perjudicarà la nova instal·lació.

Dani Chicano és periodista.

>> *Biblioteca de Palafrugell.*

Els bibliotecaris han de crear xarxa amb els agents culturals locals, buscar-se la vida, sortir de les quatre parets de la biblioteca i sacsejar el sistema

Biblioteques en versió beta

Dels llibres a Internet i als e-books

La *Revista de Girona* va dedicar el número de novembre-desembre de 1995 al món de les biblioteques. Un número, aquell, del qual aquest és una mena d'actualització. Els canvis que s'han produït durant aquests anys en el panorama bibliotecari són enormes, i no només perquè l'any 1995, amb la Llei de biblioteques tot just aprovada, les biblioteques públiques al nostre país estiguessin a les beceroles: les innovacions tecnològiques que s'han esdevingut en les dues darreres dècades, i el pas del món analògic al digital, ho han capgirat tot. Es dona la casualitat que, en aquell mateix número de la RdG on es va publicar l'especial sobre les biblioteques, Sebastià Roig hi escrivia el primer article que aquesta revista va dedicar a Internet. «És possible —escrivia Roig l'any 1995 en el text “Enxarxats a Internet”, en el qual mirava d'explicar als lectors què era aquella cosa nova i quines portes ens obria— que, ben aviat, els usuaris de les biblioteques comarcals siguin uns fermes candidats a utilitzar webs i els diversos serveis que ofereix Internet. El projecte, que encara està en estudi, permetrà als lectors connectar-se amb altres biblioteques importants i saber de quins fons disposen».

>> *Biblioteca de Begur.*

BLAI GASULL > TEXT

PERE DURAN > FOTOS

WWW.FLICKR.COM/PHOTOS/BIBGIRONA/SETS/

L'accés remot al fons de les biblioteques s'apuntava aleshores com una possibilitat perquè no només les biblioteques públiques estaven llavors per desplegar-se. També les «autopistes de la informació», com les anomenàvem aquells anys, estaven per construir-se i només s'entreveia la punta de l'iceberg que ens venia a sobre. El bibliotecari Steve Cofman va publicar un article l'abril passat,

«*The decline and fall of the library empire*», que és una anàlisi brillant de la situació de les biblioteques públiques avui, un article en el qual es repassa què han significat els darrers trenta anys de transformacions per a les biblioteques públiques i com, a causa de tantes novetats, han hagut d'anar adaptant-se a les noves realitats i replantejar-se contínuament les seves funcions i els seus serveis. Per una banda, perquè la tecnologia ens ha permès fer moltes coses noves,

Si la primera missió de les biblioteques és oferir un accés lliure a la informació i a la cultura, Internet, avui, s'assembla molt a una biblioteca pública

i per l'altra perquè amb aquesta mateixa tecnologia ja no cal fer-les a les biblioteques o que les oferim des d'aquests centres, perquè altres actors s'han posat a fer aquestes funcions o a donar els serveis per la seva banda, substituint el paper tradicional de les biblioteques. Tornant al número de 1995, la biblioteca ideal que s'imaginava en aquelles pàgines era una cosa molt semblant a allò que bona part de la població tenim ara no tan sols a casa, sinó que també podem portar a la butxaca en forma de telèfon mòbil. Si la primera missió de les biblioteques és la d'oferir un accés lliure a la informació i a la cultura, Internet, avui, s'assembla molt a una biblioteca pública, i compleix a bastament la majoria de les seves funcions. Trobar informació, consultar la premsa, accedir a una pel·lícula o a una cançó ja no és cap tasca per a la qual les biblioteques siguin imprescindibles. Així, si l'any 1995 ens trobàvem davant un futur

incert i, gràcies a Internet, ple de possibilitats noves per transformar les biblioteques públiques, avui ens trobem amb un futur igualment incert (tot sigui dit: és així com han de ser tots els futurs per ser com Déu mana), però ara a causa d'Internet, de les tantíssimes possibilitats que ofereix i pel fet que en molts aspectes ha substituït el paper de les biblioteques públiques.

Més usuaris en unes biblioteques cada cop més digitals

Ara bé, malgrat aquest procés de substitució, si bé és cert que en algun sentit tots portem una biblioteca al damunt, o que hi ha una biblioteca pública allà on tenim accés a la xarxa, també ho és que durant aquests anys els usuaris han continuat augmentant i han utilitzat massivament les biblioteques, i que segons totes les enquestes són un dels serveis públics més ben valorats. El paper de les biblioteques a Internet, i la quantitat de

>> Biblioteca Joan Rigau i Sala, de Vidreres.

Ens trobem en un punt estrany en el qual tenim més i millors biblioteques que mai, i a la vegada tenim més dubtes que mai sobre el paper de les biblioteques

PC

coses que hi fan i que els permet fer, tampoc no han parat de créixer: des de la unificació dels catàlegs a la digitalització dels fons locals passant pel foment de les activitats a Facebook i un etcètera llarguíssim. Ens trobem en un punt estrany en el qual tenim més i millors biblioteques que mai, i a la vegada tenim més dubtes que mai sobre el paper de les biblioteques en el futur. En aquest sentit, l'aparició i la popularització dels llibres electrònics són presentades sovint com la caiguda de l'últim bastió, el principi del final d'unes biblioteques a les quals ni els llibres no ens quedaran. És veritat que moltes biblioteques presten *e-readers*, i que d'alguna manera es trobarà la fórmula perquè es puguin prestar *e-books*, és a dir, els continguts i no pas l'eina per llegir-los. La fórmula, però, és complicada de trobar, no tant des del punt de vista tècnic com en l'aspecte legal, i —arribi quan arribi— arribarà tard, perquè si alguna cosa hem après dels nous formats és la seva inestabilitat i el seu canvi continu: quan es resol un problema ja no és el problema. Però sent veritat això i a pesar d'un cert desassossec que el context de crisi econòmica

exacerba, és justament la revolució digital la que ha permès a les biblioteques ser centres molt més àgils i adaptables a les necessitats dels seus usuaris, centres molt més creatius i per tant molt més fàcils de reinventar.

Un punt d'entrada a la xarxa

La xarxa de biblioteques de les comarques gironines no ho és només perquè les seves biblioteques comparteixen un catàleg i una vinculació amb determinades institucions: és una xarxa perquè les noves tecnologies permeten una interconnexió que era difícilment imaginable l'any 1995, però que, precisament perquè s'hi va començar a pensar aleshores, avui dia és una realitat tan arrelada que ja donem per descomptada. La comunicació a través d'intranets i la participació de les biblioteques a les xarxes socials fan molt més eficaç la feina dels bibliotecaris, molt més ràpida la solució dels nous problemes, i una transmissió gairebé immediata de les noves experiències o la compartició de continguts. La vida de les biblioteques públiques es replica fàcilment

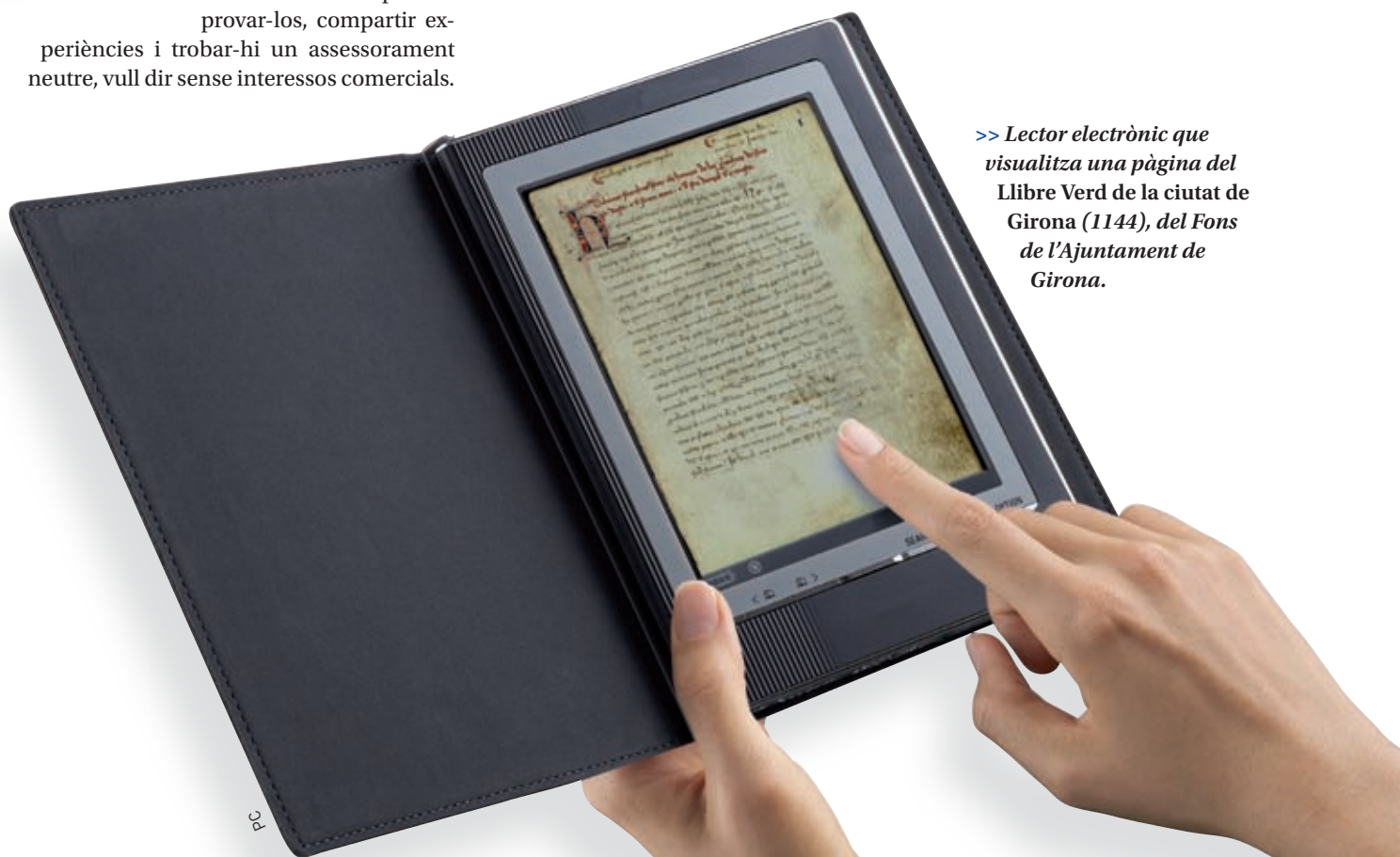
Moltes biblioteques presten *e-readers*, i es trobarà la fórmula perquè es puguin prestar *e-books*, és a dir, els continguts i no pas l'eina per llegir-los

a la xarxa en forma de *blog* i, sense ser els més ràpids de la colla, de mica en mica es van implementant serveis en línia i aplicacions per als mòbils. I si per una banda el foment de la lectura, la difusió del fons local o el servei d'informació passen de la biblioteca a la xarxa, les biblioteques s'han convertit en el punt d'entrada a la xarxa per a molts ciutadans. No tan sols perquè ofereixin connexió, sinó com a centres de formació, d'orientació o d'assistència en la navegació. L'alfabetització digital, precisament perquè la xarxa està en constant mutació, és una feina que sembla que no se'n hagi d'acabar mai. Justament perquè tampoc els *e-books* actuals seran el darrer dels nous formats amb els quals llegirem, és a les biblioteques públiques on els usuaris podran provar-los, compartir experiències i trobar-hi un assessorament neutre, vull dir sense interessos comercials.

Torno al dossier de 1995. En un dels articles, Carme Renedo citava Maurice B. Line, de la British Library: «Hem d'acceptar que, actualment, el canvi és una forma permanent de vida». En l'àmbit del desenvolupament de software es parla de fase beta en aquell moment en què un programari, sense estar acabat del tot, ja es pot posar a disposició de l'usuari, perquè és en la interacció amb aquest que el programa s'acabarà de polir i es podrà donar per tancat. Ara bé, molts productes 2.0 han optat pel que s'anomena la versió beta permanent, és a dir, per una actitud que apunta en dues direccions: primera, no donar mai per acabat el producte; i segona, no tenir por a presentar eines amb errades i confiar en els usuaris per acabar de redefinir-les. Amb aquesta manera de fer segurament no podem dir què ni on ni com seran les biblioteques d'aquí a disset anys, però podem dir que segur que encara hi seran.

Blai Gasull
és bibliotecari.

>> *Lector electrònic que visualitza una pàgina del Llibre Verd de la ciutat de Girona (1144), del Fons de l'Ajuntament de Girona.*

La vida de les biblioteques es replica fàcilment a la xarxa en forma de *blog* i, de mica en mica, es van implementant serveis per als mòbils

La nova biblioteca de Girona

A l'Eixample de Girona, al solar de les antigues casernes, s'està construint (o acabant de construir) la nova biblioteca de l'Estat. Aquesta zona té una alta densitat de població i fa frontera amb una àrea de forta activitat comercial. Ha entrat en competència amb la centralitat urbana que actualment té la zona de la plaça Catalunya.

OLGA BAS LAY > TEXT

El nou edifici ocupa la meitat d'un solar rectangular de grans dimensions, delimitat pel carrer Emili Grahit, i per edificis alts, d'ús bàsicament residencial, que li donen l'esquena. Al darrere d'aquests habitatges es troba un gran parc urbà, sense relació física ni visual amb l'àmbit ocupat per la biblioteca, pel futur centre d'art contemporani previst (el Bòlit) i per l'espai lliure resultant. Per tant, l'emplaçament és dur i sorollós, i s'hi fa difícil el passeig i l'estada.

Probablement per això, el projecte dels arquitectes Lluís Moran, Sebastian Guerrico i Mario Corea tradueix i desenvolupa, amb arquitectura contemporània, el funcionament d'un claustre: l'edifici es tanca lleugerament a l'exterior, es nodreix de jardins i patis interns amb llum pròpia, i així s'acosta a l'escala humana i aconsegueix una atmosfera i una activitat més introspectives i pausades.

Les façanes

L'edifici, de forma cúbica, es concep amb cinc façanes, ja que la coberta, per trobar-se a una cota inferior a la dels edificis veïns, ha estat també considerada com a tal. Aquesta coberta, plana, es preveu acabada amb vidre triturat reciclat.

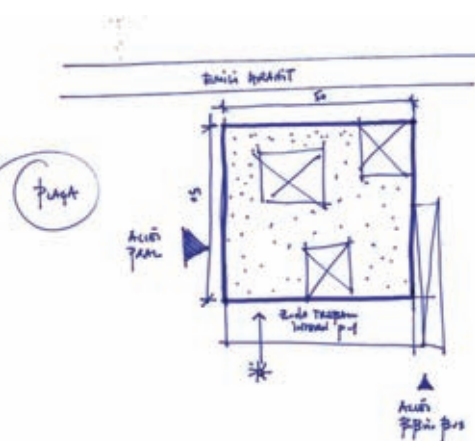
Les façanes verticals són també vidriades, en aquest cas acabades amb U-glass translúcid. Aquest tractament translúcid es trenca, de manera puntual, amb transparències en àmbits singulars, amb la voluntat de projectar l'activitat interior de la biblioteca cap enfora (l'accés, les zones de revistes i diaris o d'exposicions, també algun pati i algun doble espai...). Els patis interiors i els dobles espais estan tancats amb vidres transparents per donar permeabilitat visual interna.

De dia, la biblioteca ofereix la imatge d'una gran superfície blanca, homogènia i neta, que destaca per si mateixa i per contrast amb el context urbà immediat. De nit, amb la biblioteca en activitat, l'efecte serà d'una caixa de llum blanca, una gran làmpada amb ombres humanes suggeridores de l'activitat interna.

Les plantes i el programa

La planta de la biblioteca és un quadrat perfecte de 50 x 50 m, la longitud d'una piscina olímpica. Aquest quadrat és només mossegat en la planta baixa per l'accés, ubicat frontalment respecte a la plaça, i en el qual també es troba el bar.

La biblioteca es distribueix en quatre plantes. La inferior, semisoterrada, es des-

L'edifici es nodreix de jardins i patis interns amb llum pròpia, i així s'acosta a l'escala humana i aconsegueix una atmosfera més introspectiva

FOTO: AERONOR

tina als usos interns, i la planta baixa i les dues plantes pis, a l'ús públic.

Des del punt de vista funcional, les tres plantes públiques tenen un esquema clar i repetitiu: una franja gran, central, i dues franges, més acotades, als laterals. Aquests tres àmbits lineals se separen per pantalles opaques, on s'ubiquen els usos que reclamen més privacitat, com els nuclis de comunicació vertical (ascensors i escales d'emergència) i els serveis, entre d'altres.

L'àmbit central es caracteritza per una àmplia escala lineal, lleugera, que a mode de catifa comunica físicament i visualment les diferents plantes. Amb l'escala, sempre hi ha el pati, a manera de claustre enjardinat, que s'amplia conforme es puja en alçada. Una de les façanes d'aquest pati central és un gran jardí vertical.

Aquest àmbit central és el que té la major dimensió. En bona part, es troba a doble i triple alçada. És l'espai més diàfan i el

que es preveu més concorregut. Acollirà els fons i serveis que impliquen més moviment i susciten més ús (recepció i informació, préstec, espais expositius, i cine i música).

En canvi, a les dues ales laterals es preveuen usos lleugerament més restringits, i activitats que requereixen més recolliment (consulta dels fons històrics, de la col·lecció local, revistes) o activitats de grups en espais tancats (sales polivalents i de treball, sales d'estudi i sala de projeccions).

En aquestes ales laterals, els patis tenen menor dimensió, en planta i alçada, i fan la funció d'il·luminar una sala o de comunicar plantes.

Així, el projecte d'aquesta nova biblioteca resol, de manera enginyosa, l'aplicació d'un programa ampli i complex en un solar ajustat en dimensions.

>> *La nova biblioteca de l'Estat.*

Olga Bas Lay
és arquitecta.

L'àmbit central es caracteritza per una àmplia escala lineal, lleugera, que a mode de catifa comunica físicament i visualment les diferents plantes

Les biblioteques públiques: de necessàries a imprescindibles

El cost, l'ús i l'impacte del nostre primer servei cultural

Tothom ha sentit a parlar d'aeroports sense avions, d'autopistes sense cotxes, de centres culturals sense visitants, però segurament no trobaríem ningú que pensi o digui que alguna de les 55 biblioteques públiques gironines no té usuaris. Gràcies a l'esforç dels municipis, de la Diputació de Girona i del Govern català s'ha bastit un sistema bibliotecari de proximitat i de qualitat. Amb mancances, certament, però homologable al d'altres regions europees.

>> *Biblioteca municipal can Roscada, de Vilobí d'Onyar.*

JOSEP VIVES I GRÀCIA > TEXT

PERE DURAN > FOTOS

A partir de les dades del 2010 que ofereix el Ministeri de Cultura podem obtenir una foto fixa i completa de les 55 biblioteques gironines integrades al Sistema de Lectura Pública de Catalunya. El cost total del seu funcionament és de 14.222.433 €, que representa un 8,03

% de la despesa total catalana en biblioteques públiques quan la població de Girona és el 10,02 % del total del país.

Amb aquestes dades disponibles, es poden comparar les magnituds principals de les biblioteques gironines amb la resta de territoris catalans i el conjunt de l'Estat espanyol.

Quines biblioteques públiques tenim a Girona? Quant costen?

DADES GENERALS	TOTAL ESTATAL	CATALUNYA	BARCELONA	GIRONA	LLEIDA	TARRAGONA
Població total	47.021.031	7.512.381	5.511.147	753.046	439.768	808.420
Nombre de punts de servei	5.075	351	217	53	39	42
Nombre de préstecs	60.657.759	16.655.546	12.586.678	1.555.471	840.050	1.673.347
Nombre de visitants	111.469.607	23.733.976	17.926.474	2.518.638	1.149.883	2.138.981
Usuaris inscrits	13.570.814	3.007.610	2.223.710	309.222	165.013	309.665
Fons documentals totals	75.748.288	12.453.752	8.331.604	1.657.308	926.267	1.538.573
Activitats culturals realitzades	148.283	34.773	29.273	4.455 [2011]	1.944	3.044
Nombre de treballadors	12.821	1.791	1.294	204	117	176

DADES ECONÒMIQUES	TOTAL ESTATAL	CATALUNYA	BARCELONA	GIRONA	LLEIDA	TARRAGONA
Total despesa corrent	463.103.896 €	113.472.499 €	87.169.341 €	12.206.602 €	5.368.112 €	8.728.444 €
Total despesa inversió	138.504.852 €	63.744.361 €	59.006.010 €	2.015.831 €	1.076.379 €	1.646.141 €
Despesa total	601.608.748 €	177.216.860 €	146.175.351 €	14.222.433 €	6.444.491 €	10.374.585 €

>> *Biblioteca Comtat de Cerdanya, de Puigcerdà.*

A partir d'aquestes dades generals, s'obtenen una sèrie d'indicadors útils per esbossar una primera imatge de les biblioteques gironines des del punt de vista del seu cost, incloent inversió (construcció, etc.) i les despeses de funcionament.

El cost per habitant, a Girona, és de 18,89 €, per sota de la mitjana catalana (23,59 €) i per sobre de l'espanyola (12,79 €).

Si no es tinguessin en compte les despeses d'inversió (construcció de biblioteques, etc.), el cost per habitant, el 2010, s'hagués situat en 16,21 € (per sobre, en aquest cas, dels 15,10 € de la mitjana catalana).

Podem tenir també una visió general sobre el rendiment de les biblioteques gironines.

Indicadors de cost (s'inclouen despeses d'inversió)

COST	TOTAL ESTATAL	CATALUNYA	BARCELONA	GIRONA	LLEIDA	TARRAGONA
per habitant	12,79 €	23,59 €	26,52 €	18,89 €	14,65 €	12,83 €
per préstec efectuat	9,92 €	10,64 €	11,61 €	9,14 €	7,67 €	6,20 €
per cada visita rebuda	5,40 €	7,47 €	8,15 €	5,65 €	5,60 €	4,85 €
posar un doc. a disposició pública	7,94 €	14,24 €	17,54 €	8,61 €	6,96 €	6,74 €
per punt de servei	118.543,60 €	504.891,34 €	673.619 €	268.348 €	165.243 €	247.014 €

Girona és a la banda alta de la forquilla recomanada per la IFLA, que fixa que, com a norma general, «el fons ha de contenir entre 1,5 i 2,5 llibres per persona»

Rendiment de les biblioteques

	TOTAL ESTATAL	CATALUNYA	BARCELONA	GIRONA	LLEIDA	TARRAGONA
% població sobre el total estatal	100,00 %	15,98 %	11,72 %	1,60 %	0,94 %	1,72 %
% de població inscrita	28,86 %	40,04 %	40,35 %	41,06 %	37,52 %	38,30 %
Nombre de volums per habitant	1,61	1,66	1,51	2,19	2,11	1,90
Freqüència visitant/habitant	2,37	3,16	3,25	3,34	2,61	2,65
Nombre de préstecs/habitant	1,29	2,22	2,28	2,07	1,91	2,07

>> *Biblioteca Fages de Climent, de Figueres.*

Hem ressaltat els indicadors en què les biblioteques gironines són capdavanteres a Catalunya. Els gironins són, dels catalans, els que més sovintegen les biblioteques, els que més disposen de carnet de biblioteca i els qui més documents disposen al seu abast. En aquest darrer aspecte, Girona és a la banda alta de la forquilla recomanada per la IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions), que fixa que, «com a norma general, el fons ha de contenir entre 1,5 i 2,5 llibres per persona». En canvi, la proporció de préstecs per habitant és de 2,07, mentre que la mitjana catalana és de 2,22.

Caldria ara preguntar-nos com s'inverteixen els diners que les administracions

públiques destinen a les biblioteques. La partida més important és la de personal, amb un 45,63 % del total de la despesa, seguida de la despesa corrent, amb un 26,18 %. És important destacar que, a la compra de les col·leccions, el 2010 es va dedicar el 14,01 %, percentatge força més alt que el de la mitjana catalana i espanyola.

De fet, en d'altres sistemes bibliotecaris, la forquilla destinada a col·lecció oscil·la entre el 10 i el 15 % del pressupost total. Finalment, Girona se situaria per sota de la resta de territoris en allò que fa referència a la despesa en inversió (bàsicament obres de millores i construcció de noves biblioteques).

Distribució de la despesa total per conceptes

	TOTAL ESTATAL	CATALUNYA	BARCELONA	GIRONA	LLEIDA	TARRAGONA
Despesa de personal	51,90 %	34,62 %	32,47 %	45,63 %	39,97 %	46,41 %
Despesa en adquisicions	9,28 %	7,43 %	6,20 %	14,01 %	12,40 %	12,79 %
Altres - Despesa corrent	15,53 %	21,98 %	20,96 %	26,18 %	30,93 %	24,94 %
Obres i edificis	20,19 %	35,91 %	40,37 %	14,11 %	16,03 %	15,42 %
Altres - Inversió	2,83 %	0,06 %	0,00 %	0,07 %	0,67 %	0,45 %
Total despesa inversió	23,02 %	35,97 %	40,37 %	14,17 %	16,70 %	15,87 %
Total despesa corrent	76,98 %	64,03 %	59,63 %	85,83 %	83,30 %	84,13 %

Existeix un discurs que qüestiona el futur de les biblioteques a partir de la constatació que ja es pot accedir directament a la informació digitalitzada

Quin impacte té la inversió en biblioteques públiques a la societat gironina?

Una manera d'explicar els resultats de la inversió pot ser la definició de l'impacte en resultats a partir dels diners esmerçats. En aquest sentit, les biblioteques gironines superen la mitjana catalana: per cada 1.000 euros invertits, a Girona s'ha donat servei a 177 visites, s'han realitzat 109 préstecs (equiparables a 109 documents llegits) o adquirit 7 llibres. De la comparació amb la mitjana espanyola, es constata que Girona —de fet, tot Catalunya— està per sota en termes d'impacte. Això s'explica perquè, a la resta de l'Estat, la inversió total en biblioteques és proporcionalment menor (recordem que a Girona s'inverteixen 18,89 €/habitant, i a Espanya 12,79). Si la població inscrita a les biblioteques públiques gironines superés el 50 % de la població total, els indicadors d'impacte s'aproximarien a la mitjana estatal.

Què podem esperar, per als propers anys, de les biblioteques gironines?

Durant una estada a Barcelona, Steve Coffman, assessor i expert en equipaments culturals, afirmava que «les biblioteques públiques tenien sentit quan els llibres eren un bé escàs i eren cars. Ara, el preu mitjà de descarregar-se un *e-book* és de set dòlars; en aquest context es fa difícil justificar la creació de noves biblioteques».

Si fem —o ens fem— la pregunta «què fan les biblioteques?», la resposta més probable serà que fan préstec de llibres, activitats culturals, exposicions, etc. Podem repetir la pregunta de manera més precisa amb la formulació «què fan —no *com* ho fan— les biblioteques?». Massa sovint s'han definit les biblioteques a partir del *com* ho fan, més que no pas per *què* fan. Quina és la missió de la biblioteca pública i per què cal dedicar-hi diners públics en un entorn on és fàcil accedir a la informació a través de la xarxa? Existeix un discurs que qüestiona el

>> A l'esquerra, biblioteca comarcal de Blanes i a la dreta, biblioteca Octavi Viader, de Sant Feliu de Guíxols.

Impacte inversió en biblioteques

Per 1.000 € invertits	TOTAL ESTATAL	CATALUNYA	BARCELONA	GIRONA	LLEIDA	TARRAGONA
Nombre de visites	185,29	133,93	122,64	177,09	178,43	206,18
Nombre d'usuaris inscrits	22,56	16,97	15,21	21,74	25,61	29,85
Nombre de préstecs	100,83	93,98	86,11	109,37	130,35	161,29
Documents adquirits	4,64	3,72	3,10	7,01	6,20	6,39

La missió de la biblioteca pública, però, és donar satisfacció a les necessitats d'informació de la ciutadania

>> *Biblioteca Ramon Bordas i Estragués, de Castelló d'Empúries. A la dreta, biblioteca Josep Fontbernat i Verdaguer, de Bescanó.*

futur de les biblioteques a partir de la constatació que ja es pot accedir directament a la informació digitalitzada sense cap necessitat de passar per una biblioteca. Això podria ser cert si la missió de la biblioteca i, per extensió, la missió dels professionals bibliotecaris fos el préstec de llibres, l'organització d'exposicions o la programació d'activitats. La missió de la biblioteca pública, però, és donar satisfacció a les necessitats d'informació de la ciutadania.

En el seu origen, les biblioteques populars de final del segle XIX tenien com a objectiu principal la formació. Calia disposar de persones preparades per a la societat industrial. No sembla que, en aquest sentit, el paradigma hagi canviat essencialment. Vam canviar la societat basada en una economia desenvolupada a partir de la màquina de vapor per una societat industrial basada en el petroli. Des de ja fa uns anys aquest model s'ha anat substituint per les anomenades societats del coneixement, les quals es basen en un ús intensiu de la informació i de les tecnologies que la processen. Mai com ara no s'havia generat, processat i consumit tanta quantitat d'informació. Com dubtar, doncs, de la necessitat de més i millors biblioteques? Per arribar a la societat del co-

neixement (i per no quedar-hi marginat) requerim una població competent en l'ús de la informació. La biblioteca pública, precisament, té aquesta funció, i assisteix el ciutadà quan té una necessitat d'informació per a l'estudi, la feina o per interès personal.

Ja el 1999, el Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya va publicar la declaració «De com les biblioteques poden ajudar Catalunya a entrar amb èxit a la societat de la informació». En aquest document, després de constatar que «els països més avançats estan elaborant polítiques d'informació que facilitin als seus ciutadans l'alfabetització informacional fomentant la capacitat d'aprendre a aprendre, la curiositat intel·lectual i els hàbits d'ús de la informació», descrivia com «les biblioteques han descobert que poden afegir a les funcions tradicionals nous serveis, serveis que, alhora que potencien els antics, resulten ser perfectament integrables a la biblioteca».

Aquesta constatació passa per una necessària vocació cap a la formació i a la informació. La declaració continuava dient: «[les biblioteques] han passat a anomenar-se a vegades "centres de recursos per a l'aprenentatge" o "centres d'informació",

En els darrers anys, les biblioteques s'han guanyat un espai en el foment de la lectura i la difusió cultural

i exerceixen d'equipaments culturals polivalents i ja no tan sols de sales de lectura i emmagatzematge d'informació».

Amb la perspectiva dels 13 anys transcorreguts des de la proclamació d'aquesta Declaració, creiem que podem afirmar que les biblioteques públiques tenen una gran oportunitat en la satisfacció de les necessitats d'informació de la ciutadania. Durant segles, el llibre imprès ha contingut la informació necessària per a un ciutadà, i les biblioteques han estat les encarregades de facilitar-los-hi. Actualment, però, les fonts d'informació són diverses i les necessitats informatives també. A més, Internet posa a disposició de tothom quantitats ingents d'informació de qualsevol tipus. Fins al punt que actualment no podem concebre cap escenari de futur que no tingui en compte aquest fet. Hi ha indicadors que ens demostren que, si realment volem que la biblioteca pública sigui un servei útil per al conjunt de la societat, cal arribar també als que normalment no llegeixen (un 40 % de la població) i als qui no tenen costum d'anar a la biblioteca (la majoria de la població, un 66 %). Recordem, a més a més, que tenir el carnet de biblioteca no et fa lector ni usuari actiu. Dit d'una altra manera:

hi ha molta més gent amb necessitats d'informació no resoltes que no pas gent que acut a la biblioteca a resoldre-les.

Els darrers anys, les biblioteques s'han guanyat un espai en el foment de la lectura i la difusió cultural. Paral·lelament, però, és necessari reforçar el paper de la biblioteca també com a centre bàsic d'informació d'interès ciutadà. No és cap novetat que un dels pilars de les biblioteques públiques ha estat facilitar informació i ajudar a formar la gent en el seu ús. En les circumstàncies econòmiques i socials actuals aquest pilar és un deure, una exigència. Tenim una taxa d'abandonament escolar del 21,8 %, una taxa d'atur que ja supera el 20 % de la població (51,6 % en el cas dels joves), col·lectius en risc d'exclusió social a causa de la fractura digital... Què hi poden fer les biblioteques?

Un camí a treballar és concentrar els diferents serveis d'informació locals al voltant de la biblioteca pública. Els darrers anys, les institucions públiques han creat diversos centres d'informació i documentació, i sovint al marge de les biblioteques. És el cas dels serveis d'informació per a joves, centres d'informació mediambientals, etc. Si s'assumeix que la biblioteca és el centre d'informació local per excel·lència és pos-

>> *Biblioteca Salvador Allende, de Santa Eugènia (Girona).*

Un camí a treballar és concentrar els diferents serveis d'informació locals al voltant de la biblioteca pública

sible pensar en la integració en els espais de les biblioteques d'aquests punts talment com es va fer en el seu moment amb els telecentres. Un ciutadà, llegeixi usualment o no, sigui usuari de la biblioteca o no, hauria de poder trobar a la biblioteca pública informació d'interès cívic.

Un exemple de coexistència de serveis paral·lels d'informació el podem trobar en els Punts d'Autoservei que el Servei d'Ocupació de Catalunya desplega pel territori perquè les persones en situació d'atur puguin realitzar diferents tràmits sobre les prestacions a les quals tenen dret, buscar feina, etc. D'aquests punts d'informació, només n'hem trobat un que estigui localitzat en una biblioteca pública. La resta se situa sobretot en els edificis dels ajuntaments. Té sentit pensar que seria idoni que aquests punts s'instal·lessin dins de les biblioteques ja que així es podria completar el servei mitjançant la col·lecció específica sobre recerca de feina de la mateixa biblioteca i, amb el personal qualificat, oferir un suport personalitzat bàsic.

Si es creu que les biblioteques han de ser també eines contra la crisi, cal situar els serveis específics per a persones aturades a la biblioteca, per principis d'eficiència administrativa i rendibilitat econòmica i perquè és imprescindible avançar en la col·laboració de tots els serveis públics.

La formació en l'ús de la informació i les TIC és també un camp en el qual cal avançar i aprofundir. Actualment les tecnologies de la informació són imprescindibles per realitzar tràmits administratius, respondre a ofertes de feina, etc. Una part important de la població no té connectivitat a casa o no sap com demanar hora al metge per via telemàtica o fer una compra electrònica. En pocs anys, les persones que no adquireixin aquestes competències estaran en situació de risc. El paper tradicional de la biblioteca ha estat el de donar suport a la formació de les persones. La societat de la informació requereix també, encara més, aquest aprenentatge. El Govern de la Generalitat ha promogut els darrers anys l'ACTIC (Acreditació de competències en tecnologies de la informació i la comu-

Les biblioteques han de ser també eines contra la crisi, situant els serveis específics per a persones aturades a la biblioteca

nicació). L'assoliment d'aquesta certificació garanteix l'aprenentatge d'una sèrie de competències bàsiques i absolutament necessàries. Els ciutadans tenen al seu abast un total de 300 centres col·laboradors (26 a Girona) on poden realitzar l'examen corresponent. Només 31 d'aquests centres són biblioteques públiques. D'aquestes 31 biblioteques, 18 corresponen a la ciutat de Barcelona. A Girona, de les 55 biblioteques públiques, només quatre són centres col·laboradors ACTIC.

La formació en l'ús de la informació —l'anomenada alfabetització informacional— ha esdevingut un objectiu bàsic dels sistemes bibliotecaris anglosaxons. No es tracta només de posar informació a l'abast o facilitar connexions Wi-Fi i ordinadors. Es tracta també d'acompanyar l'usuari en la recerca d'informació útil i ensenyar a desenvolupar el pensament crític que li permeti discriminar la bona informació de la informació dolenta, incorrecta o esbiaixada.

Hem vist que les biblioteques públiques gironines presenten uns indicadors de gestió força bons dins del país i de l'Estat espanyol.

En els darrers anys s'han realitzat importants inversions, i l'entrada en funcionament de la nova Biblioteca Pública de Girona segurament servirà per donar encara més presència a aquests centres. Hem d'assumir, però, que en els propers anys la inversió en biblioteques pot disminuir (creixement negatiu, se'n diu ara), igual que a la resta de serveis públics. La qüestió és, però, que entrem en una fase nova. Fins ara s'havia aconseguit fer veure als poders públics que les biblioteques eren necessàries. Ara, cal treballar en la línia que siguin imprescindibles. I ho són. Potser hem oblidat que una ciutadania ben informada és un requisit bàsic d'una democràcia. De fet, a la tradició anglosaxona, la biblioteca pública té els seus fonaments precisament en aquest fet: la biblioteca pública és al cor de la seva comunitat, garanteix l'accés a qualsevol tipus d'informació, a qualsevol tipus d'ideologia, i ajuda a resoldre els problemes d'informació del seus usuaris. És la missió i el deure del personal bibliotecari.

Josep Vives i Gràcia és bibliotecari.

>> *Biblioteca Antònia Adroher, de Taialà (Girona).*

L'alfabetització informacional procura acompanyar l'usuari en la recerca d'informació útil i ensenya a desenvolupar el pensament crític

Dades 2011

La biblioteca

SALA D'EXPOSICIONS DE LA BIBLIOTECA DE LLORET DE MAR

Aparador de luxe + espais acollidors + amplis horaris = BIBLIOTECA
232 exposicions, 16.800 visitants.

BIBLIOTECA COMARCAL DE BLANES. FOTO: CARLES ROMANI

48.385 metres lineals de prestatgeria.
1.700.000 documents.

LES BIBLIOTEQUES MUNICIPALS DE GIRONA A LA PARADA DE SANT JORDI (2012).

Sortim al carrer: fires, bibliopiscines,
biblioplatja, bibliollac, biblioplaça...

FOTO: JORDI CASTELLÀ

La «Vinoteca, maridatge de literatura i vi»,
va néixer a les comarques gironines. 14 edicions.

bull d'activitats

ESTHER SURIÑACH VICENTE
BIBLIOTECÀRIA

NÚRIA ESPONELLÀ AL CLUB DE LECTURA DE LA BIBLIOTECA PERE BLASI, DE TORROELLA DE MONTGRÍ

El Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona i els autors locals: un tàndem que funciona.

NIT SENCERA A LA BIBLIOTECA, A LA BIBLIOTECA FERRER I GUÀRDIA (CALDES DE MALAVELLA) FOTO: ALBERT TORRENT

4.455 activitats de foment de la lectura. Més de 142.430 assistents. 77 clubs de lectura mensuals.

TALLER D'ÀSTRONOMIA A LA BIBLIOTECA DE PALAFRUGELL

315 tallers i cursos amb més de 6.300 participants.

MICHELA MURGIA EXPLICA LA SEVA NOVEL·LA

L'ACABADORA ALS BIBLIOTEGARIS GIRONINS, A LA BIBLIOTECA EMÍLIA XAROVÀ, DE SARRIÀ DE TER

El Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona presenta autors internacionals a les biblioteques.

La carbonera

NARCÍS SUREDA > TEXT

EDDY KELELE > FOTOGRAFIA

Des que els frares caputxins construïren el convent de Sant Antoni, a mitjan s. XVIII, sobre unes finques adquirides als senyors de Cartellà al capdamunt del carrer de la Força, de Girona, fins que en foren expulsats pel decret de desamortització de Mendizábal, transcorregué aproximadament un segle. Durant un altre segle i escaig l'edifici es dedicà a la docència i encabí l'anomenat «Instituto Nacional de Enseñanza Media de Gerona», que hi perdurà fins entrada la dècada dels anys seixanta del s. XX.

Després, ja cedit a l'Ajuntament i mitjançant nombroses i importants obres, encabí finalment l'Arxiu Històric Municipal amb la seva biblioteca, el Centre de Recerca i Difusió de la Imatge i el Museu d'Història de la Ciutat, amb les seves sales d'exposicions permanents i temporals.

L'edifici, complex i laberíntic, conserva l'estructura aparent de l'antic convent, que presenta tres espais singulars. L'un és un curiós cementiri/crypta situat sota l'antic presbiteri de l'església. L'altre és la gran —immensa— cisterna sota el pati del claustre, i el tercer és l'espai de què tractem aquí.

No se sap si la seva construcció fou simultània a la del convent o si era anterior.

Es tracta d'un recinte excavat sota terra al qual s'accedeix a peu pla des de l'inici de la pujada de Sant Feliu, i per un curiós túnel amb escales des de la planta baixa del convent, al nivell de la Força.

En la seva volta hi ha un forat semblant a un pou que dona a la plataforma o pati superior i converteix el recinte en extremament idoni per descarregar materials i queviures a peu del camí ral i, mitjançant politges, salvar els aproximadament 13 m fins al nivell superior. Tal vegada aquesta fou la seva primera utilitat. En èpoques d'Institut i durant la guerra de 1936-1939 serví de refugi per als alumnes durant les alarmes de bombardeig aeri, i molta gent el recorda convertit en la botiga d'un carboner —una cova fonda i negra—, de la qual li ve el nom.

Ara s'utilitza com a espai per a exposicions juntament amb la cisterna, i en ambdós recintes s'installelen els pessebres d'un concurs nadalenc.

Magatzem, rebost, carbonera, refugi i espai cultural: cinc usos ben diferents per a un espai realment singular a les entranyes de Girona.

Narcís Sureda.

De la Gran Recessió al Gran Recapte

Ja han passat les festes nadalenques, que deixen sempre un sabor agredolç. Ens obliguen a estar contents, feliços i sobretot a consumir, mentre que, per a les persones i famílies que passen penúries, absències i solituds, aquestes festes són dies d'una gran tristesa. Per pal·liar aquestes situacions s'han fet tradicionalment reculls d'aliments i de joguines i altres iniciatives, com dinars de Nadal col·lectius o visites a les persones malaltes o soles.

Enguany, per fer front a la pobresa generada per la Gran Recessió, que està atacant amb força i crueltat la societat, s'ha organitzat el Gran Recapte, promogut, com en edicions anteriors, per la Fundació Banc d'Aliments i amb la participació entusiasta d'un gran nombre de voluntaris i la col·laboració de les cadenes de distribució i altres entitats, i entre tots s'ha aconseguit recollir grans quantitats de menjar. A Girona, per exemple, es varen superar de llarg les 350 tones. Realment, l'organització, la participació i la solidaritat mostrada han estat impressionants, i així ha estat difosa pels mitjans. No obstant això, també ha creat contradiccions entre la ciutadania, que es formula preguntes complexes i inquietants: en un Estat social, no són les administracions públiques les que haurien de garantir el mínim vital als ciutadans? Els impostos no tenen una finalitat redistributiva? Per què hi ha diners per a la banca i no per als pobres? No estem tornant a la caritat

Fundació Privada Banc dels Aliments

El Banc dels Aliments és una fundació benèfica privada, independent i sense ànim de lucre, que té com a objectiu lluitar contra la fam, evitar que els aliments consumibles però no comercialitzables siguin destruïts i, finalment, fer-los arribar a les persones més necessitades del nostre entorn més immediat. Això es du a terme gràcies al treball de més de 140 persones, la gran majoria voluntàries.

http://www.bancdelsaliments.org/ca/el_banc_dels_aliments/

Fundació Privada Banc dels Aliments de les comarques de Girona: <http://www.bancdelsalimentsgirona.org/>

marc vicens

i acceptant el debilitament del drets socials? Si l'administració pública no se'n fa responsable, està bé que la societat s'organitzi per cobrir aquestes necessitats bàsiques? No seria més útil lluitar per exigir que es compleixi l'obligació d'atendre les persones necessitades? Potser cal fer ambdues accions al mateix temps i que la societat s'impliqui i sigui solidaria?...

Reflexionant sobre aquestes qüestions, recordava que en el segle XIV Francesc Eiximenis ja propugnava la intervenció pública i l'organització de les actuacions per atendre les persones necessitades, quan assenyalava, al *Dotzè Llibre del Crestià*, que «los rectors de la comunitat deuen haver ací ull obert que no lleixen mendicar ne haver hom indigent sinó aquells de qui saben que són vers pobres de fet e han manifesta necessitat» i, al mateix temps, proposava la participació ciutadana i l'ajuda mútua, establint que «tots los membres deuen al cos ajudar, així cascun hom de la comunitat deu ésser profitós a aquella per tal que la comunitat estiga pus ordenadament e pus segura...». Un altre polític gironí, Quim Brugué —que a final de l'any passat va presentar a Girona *És la política, idiotes!*, el seu darrer llibre, on reivindica el paper de la política enfront de l'economia i dels mercats—, també es refereix a les responsabilitats públiques i a les contradiccions que es poden produir quan «...la política [...] no només serveix per imaginar mons millors, sinó que també es troba en un fangar del tot terrenal», i ressalta, així mateix, la necessitat de l'aportació cívica i de generar projectes col·lectius, perquè «la política [...] implica que tots ens hem d'involucrar en les decisions col·lectives, però també que aquestes decisions, finalment, no han de respondre a la nostra preferència personal...».

Com podem constatar, es tracta de qüestions antigues sobre les quals fa molts anys que donem voltes, però en moments de crisi com aquests s'accentuen les contradiccions i ens exigeixen reflexionar i redefinir les responsabilitats públiques i privades.

Vallmajó: la persistència de creure

DANI VIVERN

Per més que viatgem, mai no podrem aprofundir en el coneixement, l'apreciació i l'estimació per un país i per una gent si no n'esdevenim part, i encara més: part compromesa. Joaquim Vallmajó (1941-1994), missioner de l'orde dels Pares Blancs, va ser una persona que es va comprometre en cos i ànima amb els pobles de l'Àfrica més castigats per les guerres recents: per a ell, Ruanda i Uganda eren, de fet, casa seva. En aquelles terres, des de 1965 fins a la seva mort —amb esporàdiques tornades a «casa», a Barcelona i a la seva Navata natal— va deixar-hi la seva feina, la seva espiritualitat i, finalment, la seva vida: les brutals lluites tribals entre hutus i tutsis van arrasar aquells països i, Vallmajó en va ser una més de tantes víctimes innocents.

novetats JUDIT PUJADÓ

MIQUEL BORRELL I SABATER

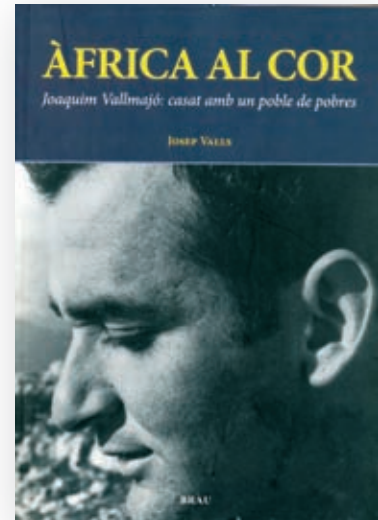
Santa Coloma de Farners a l'edat moderna

Biblioteca Farnesenca.
Ajuntament de Santa Coloma de Farners, 2011. 222 p.

És el segon volum de la col·lecció dedicada a aprofundir en la història de Santa Coloma de Farners. Borrell hi explica i documenta el pas de la vila medieval a la moderna, un període marcat per la Guerra de Successió i les seves conseqüències.

Josep Valls, conegut escriptor i —què caram!, un humanista que exerceix com a tal— ha aplegat en un registre polifacètic tot allò que té a veure amb la trajectòria vital de Joaquim Vallmajó: des dels seus escrits fins al drama de la seva desaparició, des de la visió dels seus companys i amics fins a les notícies que en donaren els mitjans de comunicació. Josep Frigola, en un breu però contundent pròleg, sap vestir amb molta més traça que aquestes breus pinzellades l'enorme tasca de recopilació que Valls ha sabut portar a terme sense, per això, caure en els paranys del treball erudit. Al contrari, la visió que se n'endurà el lector és molt més àmplia, amena i profunda que una biografia o un panegíric: és l'aproximació a uns països llunyans en tot el sentit de la paraula; és la constatació d'un altre món, d'una altra manera d'entendre allò que eufemísticament anomenem el Tercer Món, com si el planeta —la humanitat— fos divisible o ordenable en gradacions; i és l'homenatge sensible i alhora objectiu a una persona que va fer d'aquelles terres del voltant del llac Victòria el seu objectiu vital. Coneixedor dels costums, de la llengua —només d'arribar-hi es posà a aprendre la parla bantu pròpia d'aquella àrea— i de les necessitats de la gent d'aquells països, Vallmajó és una figura que per a molts pot quedar desdibuixada en el temps, però que no perdrà mai els valors als quals dedicà tants d'esforços, i dels quals aquí estem —potser més que allà on morí— tan mancats.

La visió que se n'endurà el lector és molt més àmplia, que una biografia: és l'aproximació a uns països llunyans en tot el sentit de la paraula

JOSEP VALLS

Àfrica al cor
Joaquim Vallmajó: casat amb un poble de pobres

Brau edicions
(amb la col·laboració de la Diputació de Girona).
Figueres, 2012.
429 p.

VICENÇ BURGAS

Poemes a Sara i un grapat d'articles (1978-1992)

Brau Edicions
Figueres, 2012.
118 p.

L'escriptor Àngel Burgas ha preparat, als vint anys de la mort del seu pare, Vicenç Burgas, un seguit de versos que el poeta dedicava a la seva filla Sara cada any, el dia de Reis. Aquests versos reflecteixen la seva visió del món i de les complexitats del viure.

No hem de perdre mai el cor

ANNA CARRERAS

Bardera ens agitava l'irracional amb el seu darrer llibre, *Fauna animal*. El lèxic brut i macabre d'uns contes que dessacralitzaven la verinosa condició humana no s'abandona ara a *Els homes del sac*, un títol en plural en què la llegenda es fa metàfora d'un col·lectiu (no necessàriament segrestador de nens) llefiscós: la humanitat. Els 33 contes desapareixen bilis contra la degradació de les emocions en una potent caricatura. El llenguatge delira: «una donzella reclosa en ella mateixa», un rei Artús amb texans, un ogre sensible, un Cupido frustrat, un Home del Sac que recull nens i animals morts del carrer i els dona sepultura, un Pinotxo poeta nascut per inseminació, un professor-granota, una dona-cigne, un Frodo de la tercera edat, o un híbrid entre una Blancaneus amb insomni i la Bella Dorment reflexionen sobre la psicosis des de la psicosis. Actualitzar la tradició sol drenar en dos rius podrits: o fan un conte, en teoria, per a adults (un producte eròtic o escatològic només per als adults imbècils) o es gira en rodó l'imaginari per fer-lo actual (una joguina trencada sense gràcia ni sentit). L'esterilitat d'ambdues tendències és, literàriament, un insult. Però

Bardera se'n surt amb encert: reescriu el conte des d'una galàxia perpendicular a la nostra i no deixa res per verd. Se'l reinventa, el rebateja. Salvatge, honest, irònic, àcid, els seus personatges ens donen pel sac, ens esmolen la vergonya i ens desencaixen la mandíbula (de riure, de repugnància, de llàstima). Els animals són els amos dels rituals i la irracionalitat (llegeixi's veritat): hi ha gorilles que ultratgen el narrador, rates científiques amb bata blanca i micos que fan de guia pel frenopàtic. Els humans tenen un superàvit de saliva, són malignes (pederastes, assassins) i actuen, neuròtics, amb ritme desfermat. Estan «buits d'il·lusions i masegats», són com «esquelets» fracassats, ja no tenen cor, i la felicitat no els dura gaire. Ploren en silenci i se suïciden un cop han conegut l'amor per acabar amb bon sabor de boca. Una casa de bojós, un poble de *freaks* que cerquen les coordenades de l'agulla dins el paller. Com si esnifés d'un sol cop el món, el llibre dansa des dels monstres als homes del sac. I, al bell mig de l'esperpent, l'espantocells, una narració més extensa que els contes, amb el llenguatge de la psicoanàlisi i la tècnica de la metanarració (el narrador-pacient explica rondalles a la

DAMIÀ BARDERA POCH

Els homes del sac

El Cep i la Nansa, edicions
(La Cram, 18)
160 p.

seva analista-lector en una sessió interminable en què la víctima es fa botxí). La violència d'aquest text (que hostatja un nou flautista d'Hamelín i una donalloba) no té el contrapunt irònic dels altres contes, i el consell reiterat —«has de tenir paciència»— es fa tasca difícil. Però se salva amb les interpel·lacions al lector quan la psiquiatra el deixa sol (perquè ja no pot més: el paio és insofrible). Durant un lapse de temps quedem lobotomitzats, catatònics, com dins d'un trencaclosques. Haurem canviat els paràmetres de mirar el proïsme. I voldrem tornar a ser nens.

La limpidesa i el barroquisme del vers

ASSUM GUARDIOLA

Com l'amor i la luxúria, sentiments antagonics als quals l'autora apel·la al pròleg i títol del poema que enceta el recull, els versos d'Elisabet Juncà oscil·len entre dos pols: la limpidesa i el barroquisme. De vegades es complementen i d'altres es repel·len. En aquest sentit, en poemes com ara *Tord negre*, *La belle dame*

sans merci o *Contraforts*, les imatges evocades no semblen anar més enllà de la combinació més o menys encertada de mots ben triats, és a dir, l'excés pictòric de les paraules, per dir-ho així, no deixa que la saviesa conceptual i íntima traspui a través del vers. D'altres vegades, en canvi, mots i reflexió llisquen en el poema com aigua damunt la pell. És

aleshores quan l'exquisidesa de l'autora es posa de manifest i la plasticitat de les imatges fa de mirall de la història poètica que li surt de dins, que ens vol explicar. Parlo de les finestres que s'obren en poemes com ara *Lilith* («La carn en flames li va desfent la terra sota els peus»); *El vol de la libèl·lula* («Encara tinc el fred de la barana clavada als dits»); *Fugaç* («Les

Epístoles d'Horaci: didactisme i moralitat

GRISELDA OLIVER ALABAU

L'editorial La Magrana ha relançat una nova col·lecció de clàssics de Grècia i Roma: en total, 25 obres que s'aniran publicant al llarg de l'any 2012 i del 2013 i que constitueixen un tot imprescindible de les obres que constitueixen la literatura antiga i universal. Moltes d'aquestes ja formaven part de la col·lecció l'Esparver Clàssic, com és el cas de *l'Art poètica i Epístoles literàries*, i, per això, únicament se n'ha revisat el contingut, s'ha maquetat de nou i s'han fet les esmenes necessàries, per oferir una edició moderna i atractiva.

L'autor d'aquesta nova edició de *l'Art Poètica* és Narcís Figueras i Capdevila. Llicenciat en filosofia i lletres per la Universitat Autònoma de Barcelona, actualment és professor de la Universitat Oberta de Catalunya i professor de secundària. Va obtenir la suficiència investigadora el 2001 amb el projecte de tesi doctoral sobre *L'obra històrica de Catalunya liber primus, de Francesc Calça*. Actualment és membre integrant del grup de recerca Hermeneia, «Models per a la llengua literària».

L'obra d'Horaci, tal com el mateix poeta augurava, no només ha ressonat en la posteritat sinó que, a més, l'ha in-

fluenciat. Horaci va saber conrear a la perfecció el gènere de la sàtira, de la lírica, els epodes, i les epístoles literàries. A Roma, aquest últim gènere fou molt cultivat. Normalment l'epístola anava dirigida a una persona física en concret, però el tema solia variar. Horaci va cantar-se per utilitzar aquest gènere a la recerca d'un equilibri personal, prescindint d'una activitat literària que «considerava frívola (Figueras, 2012: 16)», però també per elaborar la seva pròpia *Art poètica*: l'*Epistula ad Pisones*, la qual no és únicament un subjecte de la mateixa literatura llatina, sinó que abraça el discurs de l'*Ars* en general. L'*Ars poetica* és l'*aboutissement* del pensament horacià, que també es trobarà desenvolupat a l'*Epistula ad Augustum* i a l'*Epistula ad Florus*. Aquestes tres composicions, que comparteixen un mateix tòpic —l'elaboració d'una teoria literària en forma de *sermo*—, es publicaren *ab initio* separadament i, després de la mort del poeta, es reuniren per formar el que seria el segon llibre d'epístoles.

El gènere epistolar constitueix l'obra de maduresa d'Horaci. Les *Epistulae*, a més de representar una innovació genèrica, mostren la tendència del poeta a unificar un discurs i de cercar una

HORACI

Art poètica i Epístoles literàries

Edicions La Magrana (RBA).
Barcelona, 2012. 108 p.

certa formalitat i, encara que mantingui l'aire dialogant de la sàtira —gènere que el mateix poeta conreà—, l'ús d'aquest és molt menys evident. Les epístoles, però, no volen ser només didàctiques, sinó que a més volen educar a través de preceptes morals positius, i no creant antimodels, com fa la sàtira. Aquestes epístoles mostren un Horaci ètic, madur, didàctic i incisiu en aquells aspectes de l'experiència de la vida moral i de l'art. Fan referència, en definitiva, a la figura d'un poeta ja fet que va a la recerca d'una individualitat i d'una espiritualitat a través dels tòpics vitals i artístics.

hores s'arrosseguen pel rellotge»); *Nu i Natura* morta: «S'asseu a la butaca del racó, / cansat i moix, per escoltar Chopin / i contemplar-se desarmat, ferit, / desmantellat pel pes de l'enyorança». En aquests poemes, entre d'altres, Elisabet Juncà fuig de l'artifici que entrebanca el vers i ens mostra el seu saber fer, la seva veritat, la seva quotidianitat

ELISABET JUNCÀ BASSAGAÑAS

El convit

Ed. Viena. Col. «Poesia», n. 162,
Barcelona, 2012. 61 p.

i els records que actuen com a ressons de l'ànima: «La mare, sota un llum, llegia Tolstoi / immune al crit callat de la derrota» (del poema *Joc d'escacs*).

Exercicis literaris

DAMIÀ BARDERA POCH

Una cosa és escriure literatura i l'altra, ben diferent, fer exercicis literaris. El llibre *Els horitzontals i altres històries verticals*, de Carles McCragh, format per nou relats, és tot ell --les gairebé dues-centes pàgines-- un exercici literari. Li manca risc, ambició i originalitat; i li sobra el to allisonador, la cantarella de la denúncia --que només convenç els prèviament convençuts-- i la patina ideològica que revesteix tot el llibre, especialment els relats: «La filla de la reina dels blancs», «La maledicció» i «Els horitzontals».

El lector no acaba d'entendre per què en aquest últim relat --un text prenyat d'un idealisme juvenil autosatífet i massa acrític amb ell mateix-- la protagonista, l'Elisabet, gaudeix de tant de protagonisme si es tracta, al capdavall, d'una història volgudament col·lectiva. Hi ha altres relats, com ara «The Wax Museum» o «Sempre, sem-

pre t'esperaré», que són històries reeixides, ben narrades, si bé no tenen prou capacitat de suggerir dobles lectures (altres lectures) i les expectatives del lector queden truncades, això és, acaben en un no-res.

Certament, no és un llibre mal escrit --seríem injustos, en afirmar-ho--, atès que està redactat amb solvència i destresa. La prosa és fluïda, elegant, mesurada, rodona, d'adscripció inequívocament mediterrània. I els diàlegs estan ben introduïts, són àgils i no reca llegir-los. Ara bé, les històries són anodines, tenen poc interès, a les descripcions els falta fondària i relats com «La filla de la reina dels blancs» tenen problemes de versemblança en la veu narrativa, si bé la tècnica de fer servir la ingenuïtat com a denúncia (ja ho feia Mercè Rodoreda) és prou interessant.

En definitiva: sembla estrany que, a aquestes alçades de la pel·lícula, en-

CARLES MCCRAGH

Els horitzontals i altres històries verticals

Ed. Cal·lígraf
Figueres, 2012
199 p.

cara no haguem après que els bons sentiments i les bones intencions no són suficients --ni tan sols són necessaris-- per fer bona literatura.

Fages de Climent ja reia abans de Crist

ADRIÀ PUJOL CRUELLES

Els catedràtics Jordi Pla i Joan Ferrerós han editat i anotat *Empòrion, la de les tres muralles*, la darrera peça teatral escrita per Carles Fages de Climent. És una sort per als lectors: tenim més obra d'un dels millors escriptors catalans del segle xx.

Imitant la forma del teatre grecol·latí, usant un idioma que bascula entre l'erudició i la llengua arran de terra --l'expressió és d'en Toni Sala--, la comèdia satiritza, d'una banda, la connivència entre grecs i indigets a la colò-

nia emporitana, on tothom viu i deixa viure, amarat d'un tarannà esculpit a còpia de tramuntanades i llevantades.

«Cònsol, la gent del país sol tenir una virtut rara, riu de tot i de tothom i es deleix per fer gatzara i, mentre plora pels ulls, amb els llavis riu encara»

De l'altra, ironitza sobre el procés de sotmetiment al cònsol romà Marc Porci Cató, al segle II aC, un enderrocador de muralles que vol implantar les lleis i les consuetuds de l'Imperi. Cató, enervat pel vent que bufa al país, i malgrat guanyar la partida, es rendirà de cor a un territori únic i poblat de murrís pragmàtics. De fet, ja s'encarreguen ells, d'explicar-li el caràcter ultralocal: *Cònsol, la gent del país / sol tenir una virtut rara, / riu de tot i de tothom / i es deleix per fer gatzara / i, mentre plora pels ulls, / amb els llavis riu encara.*

De Cercas al Zarco: viatge d'anada i tornada

ADRIÀ PUJOL CRUELLES

L'autor de *Soldados de Salamina* ens té acostumats a la porositat entre gèneres. En els darrers quatre llibres, Javier Cercas bascula entre la ficció i la història, i sovint ho amaneix amb testimonis de collita generacional. El quefer, que potser neix amb Truman Capote, bé podria anomenar-se *nouvelle vérité*.

A *Las leyes de la frontera*, l'escriptor extremeny ens parla de l'altra Transició. Ressenya, amb un punt d'èpica suburbial, la peripècia dels delinqüents de barriada en una Espanya postfranquista, el país que s'emmirallava en una suposada renovació social i política, però que a la rebotiga hostatjava els desheretats —llegim-hi lladregots, drogoaddictes i misèria.

L'argument presenta un escriptor que prepara un llibre sobre la figura del Zarco. *Quinqui* prototípic, a través de llarguíssimes entrevistes als altres personatges descabdellarem els cla-

robscurs, l'auge i la caiguda d'un mite prematur i popular. L'estructura del llibre, en efecte, fa que ens assabentem de la vida i miracles de l'interfecte per boca de les persones que el van tractar, sobretot un nano de classe mitjana que s'hi enlluernà i que, potser ens equivoquem, recorda un jove Cercas.

Cercas i el Zarco, el Zarco i Cercas. Relat col·lectiu, ambientat a la Girona preturística, aconsegueix interessar-nos durant un bon grapat de pàgines. I és que hi desfilen els grans llocs comuns, i el prim tel de ceba que els separa, en tota bona història: la llibertat i la coerció, l'amistat i la traïció, l'amor i la mort.

La novel·la està molt ben documentada, per com descriu els ambients del barri xinès de Girona, el combat llegendari o la connivència entre les forces de l'ordre i els *quinquis*. És versemblant i té una estructura interessant, que recorda la de les nines russes. Tanmateix, sobretot a la segona part, el text i el que expli-

JAVIER CERCAS

Las leyes de la frontera

Random House Mondadori, 504.
Barcelona, 2012. 382 p.

ca es tornen redundants. A més, l'obvietat periodística hi treu el nas, i el pes de les relacions amoroses entre els personatges la converteixen en una cosa que no esperàvem, una altra novel·la, amb altres veritats de ficció que ens allunyen del moll on l'autor ens havia atracat.

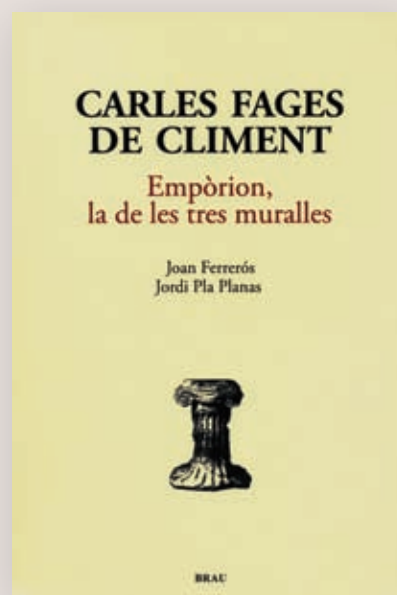
CARLES FAGES DE CLIMENT

**Empòrion, la de
les tres muralles**

Brau Edicions, - Les closes, 3
Figueres, 2012. 92 p.

El Noucentisme maldava per una cultura nacional altiva, i el passat grecoromà del país li anava com l'anell al dit. Moviment artístic i polític, pregonava l'ordre i el seny. I Fages de Climent, doctor en llengües clàssiques amb una tesi sobre el paisatge en l'obra d'Homer, aprofita l'embranchida del moment i hi posa la sal empordanesa, quasi podríem dir-ne la contrapartida. A *Empòrion, la de les tres muralles*, el paisatge és hel·lenitzat, enaltit i sublimat, tanmateix compensat pels suposats trets de la sornegueria local

—astuta i primària—, als quals es dona categoria d'històrics. Modelat pel paisatge, quasi mític, d'aquest racó de món, l'oriünd esdevé un ésser volàtil, pactista, genialoide i un punt llunàtic. I és així que, per dir-ho com se'n diu a l'Empordà de prendre el pèl, els autòctons *collonen* el cònsol romà, i és tot *collonant-lo* que l'integren i el convenen de les bondats del quefer empordanès.

Les veus de la desmemòria

GUILLEM MOLLA

«Judicis sumaríssims, pallisses, violacions, rapades al zero, oli de ricino»... i la pèrdua d'un 5 % de la població, entre morts i exiliats, van ser algunes de les primeres conseqüències de la *liberación* franquista de Catalunya per assegurar la unitat d'Espanya. També, per aconseguir d'una vegada per totes la substitució del català pel castellà. El segle xx, és una obvietat, ens ha estat especialment cruent, però només amb el coneixement de les dificultats que ens han precedit podrem tenir una perspectiva més clara dels fets actuals. Per exemple, quan algunes icones de l'anticatalanisme declaren sense embuts que enyoren la Barcelona dels setanta, aquella ciutat tenallada encara pel *nacional-catolicismo*, generalment no fan més que continuar una aversió per la nosa catalana tan antiga com assentada.

August Rafanell, autor d'obres essencials sobre la vida del català entre el

1500 i el 1850, ens brinda ara l'oportunitat d'informar-nos del nostre passat immediat amb *Notícies d'abans d'ahir* — sense guionet, perquè parla del temps anterior a l'ahir, no de la vigília estricta—, un volum de 600 pàgines ric en referències que, de fet, inclou dos llibres en forma de dos grans blocs. El primer agrupa deu treballs acadèmics sobre la història sociolingüística i política catalana de la primera meitat del segle xx. Des de les primeres expressions de la territorialitat etnolingüística —amb el rescat d'il·lustracions i mapes deliciosos, especialment als capítols «Català i occità sobre el mapa» i «Pels límits de la consciència»—, fins a les diverses alternatives per a la creació d'un model lingüístic de referència. Tot i que miniaturat per la historiografia posterior, hi destaca el francesisme del 1898 i la inclinació germànica del 1914, en una aposta pel detall que, en paraules del mateix autor, pretén «donar la paraula a una colla de testimonis amagats sota el verdet de la història». Es tracta, doncs, d'un conjunt de *notícies* inèdites que matisen el discurs tradicional, i que ens fan imaginar ucronies per allò que hagués pogut ser si no fos per.

El segon bloc, de menor extensió, conté l'assaig titulat «La destrucció del català durant el franquisme» i parteix també de la recuperació meticulosa de veus amagades per confirmar l'obsessió hiperbòlica del feixisme per exterminar la catalanitat, florida a la primera meitat de segle i comentada a la primera part del llibre. Es pot ben considerar el relat de la «reespanyolització cultural de Catalunya», del *Bewegung* de Franco i del seu intent de «transsubstanciar el mal menor de la *conllevaria* en el bé major de la substitució». L'autor no defuig cap fenomen, i s'endinsa igualment en la complexitat del període per explicar-nos que si bé la primera política d'extermi fracassa davant «la norma apresada» del català

AUGUST RAFANELL
Notícies d'abans d'ahir
Llengua i cultura catalanes al segle xx

Ed. Acontravent
Barcelona, 2012.
592 p.

DIVERSOS AUTORS

Jordi Pujiula,
in memoriam

Patronat d'Estudis Històrics
d'Olot i Comarca
Olot, 2012. 222 p.

El Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca dedica els annals de l'any 2012 a glossar la vida i l'obra de Jordi Pujiula, a través de diversos articles que parlen de les diferents facetes de qui n'havia estat president.

fabrià, aquesta se supleix per una altra d'aparent transigència als anys cinquanta. Una relaxació, tanmateix, que inclou la normalització del castellà en la dècada següent davant la immigració, la monopolitzada cultura de masses i el turisme creixent, amb exemples ja de pura diglòssia i descatalanització un cop arribats al 1975. No és estrany que el relat acabi amb una cita, gairebé una advertència, d'una de les grans plomes literàries de l'Espanya contemporània, una cita que no fa sinó seguir i perpetuar una dèria nítidament documentada gràcies a l'obra de Rafanell.

El que contava n'Espidion de sa Tuna

JOSEP PUJOL I COLL

Tant en la destrucció del paisatge de la Costa Brava com del seu patrimoni immaterial hi ha encara feina a fer, perquè de bellesa n'hi ha molta. Però si l'especulació i la vida global tenen molts adeptes, de l'altra banda també hi ha restauradors eficients, recol·lectors de naufragis i bons curadors de les despulles. Entre aquests destaca l'escriptor Miquel Martín (Begur, 1969), que ara presenta una ingent espigolada de la tradició rondallística i llegendària, cent nou curculles amb perla recollides entre Blanes i Portbou, *Llegendes de mar de la Costa Brava*, de la mà d'Edicions Sidillà, amb l'elegant maquetació de la col·lecció La Talaia i les suggeridores il·lustracions de Llenas Llena amb què ens tenen ben acostumats.

L'obertura del recull, programàtica, és una cita de Xico Florian, pescador de sa Riera i informant valuós: «Tot el que sé ho he après escoltant els vells». Tanmateix, la recerca de Martín no ha estat només oral. Tan sols cal fer una ullada a l'ampli annex bibliogràfic i als apèndixs de cada narració, on apareix molt ben contextualitzat. Així, s'hi comprova el procés de cristallització d'una llegenda, des de l'estat líquid quan té lligam amb un fet històric més o menys recent, fins a la solidificació en relat popular, perduts els referents concrets. Com a devot de les llegendes, Martín potser voldria esfilagarsar-ne els orígens perquè es tornessin més mítiques i més col·lectives, però qui subscriu aquesta ressenya agraeix que s'hi pugui resseguir el fil historiogràfic de cada relat. De tota manera no es tracta pas de cap aplec erudit, ans al contrari: Miquel Martín és abans que cap altra cosa un explicador d'històries, i per això es deixa portar per les possibilitats narratives de cadascuna. Moltes podrien enllestir-se en quatre ratlles, però en les seves mans es converteixen en contes susceptibles de ser explicats vora la mar en calma, da-

vant la morositat de les onades. N'hi ha de cruels (*El secret de la Torre Ferrana*), de tràgiques (*La cova de Baix des Cols*, que recorda la *Cançó de na Ruixa Mantells*, de Costa i Llobera), d'eròtiques (*La goja de cala Ferriola*), de còmiques (*El Sant Antoni de l'avi Cosme*), de conegudíssimes (*Les sirenes de la torre de Mar*) i d'inèdites (*El monstre de sa cova de Sant Pau*). Agrupades en sis blocs temàtics, s'hi adverteixen dues tradicions importants, la del cristianisme d'arrel barroca i la via clàssica. La primera és molt evident al bloc de sants, relíquies i exvots, ple d'imatges que es resisteixen a deixar el lloc on foren trobades; la segona reprèn i reformula mites grecoromans de manera més o menys explícita i, en aquest sentit, les *Metamorfosis* d'Ovidi no hi poden faltar: per exemple, havia de ser a Lloret on Apol·lo va perseguir Dafne. La imaginació pagana hi exulta de sirenes i goges, d'animals fabulosos d'en mar i d'en terra, de deesses i fades. A l'índex geogràfic que reagrupa les llegendes per pobles es veu la tirada empordanesa de l'autor begurenc —a casa seva n'hi recull quinze, entre les quals una de familiar, *N'Espidion de sa Tuna*—: juntament amb Cadaqués, Begur és el poble més llegendari de la Costa Brava. Per contra, la costa selvatana és més rica en paràboles religioses, des del pelegrí de Tossa fins a la processó de Santa Cristina.

Martín té molt d'amor per la parla marinera, amb la xarxa plena de paraules que avui només trobem als cognoms, a noms de peixos i a les accepcions obsoletes saboroses i musicals

MIQUEL MARTÍN I SERRA

**Llegendes de mar
de la Costa Brava**

Edicions Sidillà

La Bisbal d'Empordà, 2012'

384 p.

Una recopilació així no es podia pas escriure de qualsevol manera. No només calia un bon narrador, sinó un restaurador capaç de contar les llegendes amb una llengua plena encara de la salabor costanera —i no em refereixo només al parlar salat— amb la qual alguna vegada havien estat contades. Tant com l'amor per les històries, el té Martín per la parla marinera, amb la xarxa plena de paraules que avui només trobem als cognoms (codina, niell, roldó), de peixos que ja no sabem identificar (pagre, esparralló, rom), d'accepcions obsoletes (fester, botiga), saboroses i musicals (reitinc, lluert, pitalassa, gatuperi, enrevenxinar). En temps de barques flagues, encara hi ha hagut bona pesca després de Ruyra.

Figura amb paisatge

EVA VÀZQUEZ

L'any 1976 la professora Maria Dolors Fulcarà va publicar *Girona i el modernisme*, un llibre ja introbable que per primera vegada reivindicava una colla d'artistes, intel·lectuals i escriptors sepultada pels prejudicis i els desaires de les generacions posteriors. També pels seus propis mites: la mort prematura de Fidel Aguilar, per exemple, el desterrament ominós de Prudenci Bertrana, l'olor de sotana, d'humitat, de col bullida i de prostíbul. L'edició, ara, de *Perfils de Xavier Monsalvatje*, de Josep Pujol i Coll, completa un arc perfecte per damunt de la història cultural d'una ciutat que tendeix massa sovint a representar-se per mitjà de compartiments estancs, impermeables, d'una exasperant disgregació i brevetat. A vegades fa la impressió que la nostra història és una crònica de camins fallits i frustracions. És una línia de confrontació que sovint s'ha traslladat també

als estudis: pocs que n'hi ha, i cada un sembla atribuir-se l'obligació de construir l'edifici de cap i de nou, sense prendre en consideració les investigacions precedents, amb la qual cosa assistim una vegada i una altra a la sedimentació dels mateixos fonaments.

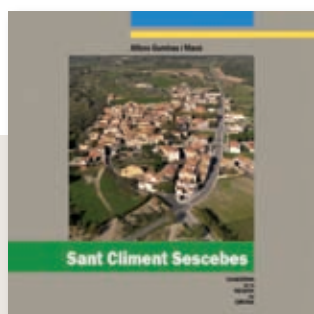
La vida més aviat tendeix als vasos comunicants, i aquest és un dels grans mèrits del llibre de Pujol, que, representant el fil d'una recerca iniciada trenta anys enrere, no s'ha conformat a reproduir-la ni s'ha obsessionat a rebatre-la, sinó que l'ha fet créixer excavant-hi vies insòlites que n'aprofundeixen la perspectiva, i sobretot —i aquesta és la gran proesa— amb una humilitat allisonadora, partint del cas d'un sol home, i encara només servint-se dels seus fragments, els seus perfils, a través dels quals es dibuixa amb nitidesa no només un rostre, sinó al mateix temps la fronda inesperada del paisatge sencer del fons. Xavier Monsalvatje és una figura tremendament propícia a aquesta visió de globalitat. Essent com va ser un dels personatges més rellevants de la Girona del tombant de segle, era també el més oblidat, el menys estudiat, i això en qualsevol dels camps en què es va fer present: l'art, la literatura, la música, el mecenatge, l'artesanía, la política, l'exlibrisme, el disseny gràfic, l'excursionisme, la camaraderia, l'activisme cultural... Gairebé tot l'edifici,

JOSEP PUJOL I COLL
Perfils de Xavier Monsalvatje (1881-1921)

Curbet Edicions.
Girona, 2012. 446 p.

aquí, estava per fer, i Pujol s'ha posat a l'obra deslliurat de vicis i prejudicis. N'ha resultat un retrat vivíssim, d'una extraordinària profunditat, justament perquè no n'ha estalviat les arestes ni les contradiccions, que en el cas d'un banquer amb ínfules romàntiques havien de ser notables, com revela l'àmplia antologia de textos que aporta el volum. Pujol ho fa explícit a l'encapçalament mateix del treball, amb aquella magnífica peça introductòria sobre el somni de Jacob, exemple modèlic d'interpretació culta i desinhibida. Aquests perfils contribueixen, sense cap dubte, a traçar un dels contorns més ben definits de la Girona de principis del segle xx, l'efervescent, la morta, la beata i bohèmia, la provinciana i cosmopolita, la nocturna i burgesa: totes les cares d'una ciutat que Monsalvatje va adorar fins a la mort.

ALFONS GUMBAU I MASÓ
Sant Climent Sescebes

Quaderns de la Revista de Girona
Diputació de Girona,
Girona, 2012.
96 p..

El Ministeri de Defensa és propietari d'un 62 % del terme municipal de Sant Climent Sescebes. Alfons Gumbau explica el perquè d'aquesta situació, juntament amb la història, el patrimoni i la cultura present i passada del poble.

Un retrat vivíssim, d'una extraordinària profunditat, justament perquè no n'ha estalviat les arestes ni les contradiccions, que en el cas d'un banquer amb ínfules romàntiques havien de ser notables

ADMINISTRACIÓ PÚBLICA

Contractes, responsabilitat extracontractual i altres fonts d'obligacions al Codi Civil de Catalunya. Materials de les Setzenes Jornades de Dret Català a Tossa, 23 i 24 de setembre de 2010, Tossa de Mar.

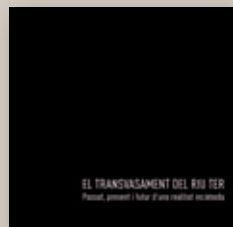
Girona: Documenta Universitaria, 2012, 556 p.

POCH, Manel [et al.]. *Decisiones en los sistemas de saneamiento. Un poco de ayuda.* Girona / Barcelona: Universitat de Girona / Knowledge Engineering and Machine Learning Group (KEM-LG), 2012, 107 p.

RIBERA ROGET, Albert. *Retribució variable por unidades de obra: el destajo en construcción.* Madrid / Girona: Manuscritos / Universitat de Girona, 2012, 215 p.

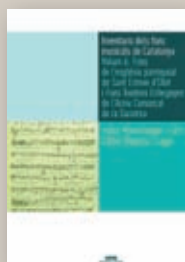

RUHÍ, Albert; MASRAMON, Pau (ed.). *El trasvasament del riu Ter: passat, present i futur d'una realitat incòmoda.* Girona / Manlleu: Observatori del Ter de l'Ateneu Juvenil, Cultural i Naturalista de Girona / Consorci Alba-Ter, 2012, 37 p.

ART I CULTURA

GREGORI I CIFRÉ, Josep Maria; MONNELL I LAQUÉ, Carme. *Fons de l'Església parroquial de Sant Esteve d'Olot i Fons Teodoro Echegoyen de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa.* Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2012, 1.296 p.

MONTEYS, Xavier. *El plaer de la ciutat.* Girona: Universitat de Girona / Documenta Universitaria, 2012, 141 p.

PARADA, I. (ed.). *Fundació Gala-Salvador Dalí: Memòria 2011.* Figueres: Fundació Gala-Salvador Dalí, 2012, 201 p.

FILOSOFIA I ÈTICA

LICHTENBERG, Georg Christoph. *Quaderns de notes* [edició i traducció d'Amadeu Viana]. Girona: Ela Gemina, 2012, 322 p.

HISTÒRIA I BIOGRAFIA

ALONSO, Jorge [et al.]. *Mirada palestina.* Anglès: Pau Sempre, 2012, 80 p.

ARBUSÉ I BELLAPART, Narcís. *A redós del Montgrí, 1850-1950: Un segle d'història, geografia i curiositats d'un poble.* Torroella de Montgrí: Fundació Mascort, 2012, 226 p.

CASALS SÁNCHEZ, Joan. *El secuestro de Olot.* Olot: Remedios Casals Camprubí, 2012, 700 p.

CORREDOR, Josep Maria. *Contra la valoració de la mediocritat.* Barcelona: Acontravent, 2012, 212 p.

CORREDOR, Josep Maria. *Converses amb Pau Casals.* Girona: Ela Gemina, 2012, 462 p.

LINGÜÍSTICA. ESTUDIS LITERARIS

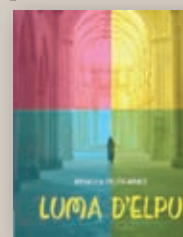
PASQUAL, Marta. *Joan Sales, la ploma contra el silenci.* Barcelona: Acontravent, 2012, 160 p.

LITERATURA

DOLÇ, Miquel. *Poesia completa.* Girona: Ela Gemina, 2012, 380 p.

GORGA, Gemma; RAMELL, Joan. *Diàfragma.* Girona: Curbet, 2012, 120 p.

HUIX-MAS, Mònica. *Luma d'Elpu.* Ripoll: Neurosi, 2012.

HUIX-MAS, Mònica. *Paraules senzilles.* Ripoll: Neurosi, 2012.

VIDAL-CONTE, Mireia. *5 cm (la cicatriu).* Girona: Curbet, 2012, 104 p.

TERRITORI

FORMIGA BOSCH, Josep. *Vidreres.* Girona: Diputació de Girona, 2012, 96 p.

VIRGILI RIBÉ,

Carlos. *Costa Brava secreta: El litoral de la Costa Brava Sur, por tierra, mar y aire.* Palafrugell: L'autor, 2012, 304 p.

En una masia de Begudà, entre bosc i camps de conreus, viu i treballa la meitat de l'any Xavier de Torres (Barcelona, 1956). L'altra meitat, que coincideix amb els mesos que no hi ha estiu, viu en una altra de les zones volcàniques de la península, el cap de Gata. Són els seus espais de treball, en els quals desenvolupa una intensa activitat artística en forma de dibuix, escultura i pintura. De Torres és molt actiu, i té una obra diversa i extensa. Qualsevol circumstància li és bona per esbossar un arabesc que es pot convertir en una obra bidimensional o volumètrica.

Xavier de Torres, entre la Garrotxa i el cap de Gata

JOAN SALA > TEXT

SALVADOR COMALAT > FOTOS

Quan arribes a prop de la seva casa, en un dels indrets menys concorreguts de la zona volcànica de la Garrotxa, et trobes amb una gran quantitat d'escultures, en general de petit format, repartides a costat i costat del camí, però també en les feixes del voltant, entre les pedres de contenció dels marges o en el pedrís de l'entorn de l'era del que havia estat una antiga casa de pagès. A tot el contorn de la masia hi ha arbres, gespa i escultures.

L'home de les pedres

Té obra feta en pedra de basalt, de marbre, d'alabastre, d'ònix, en pedres metamòrfiques, que ha anat a buscar en aquestes comarques gironines i en altres indrets molt més llunyans. Ha fet llargues caminades per les pedreres i pels espadats —on fos—, remenant blocs tot buscant les formes i els colors de les pedres que li resultaven atractives. En

funció de les dimensions i del pes, se les ha endut o hi ha treballat *in situ*. Hi ha deixat la seva petja en forma d'incisions, o ha retirat la matèria que li sobrava per tal d'accentuar alguns trets propis de la roca, que unes vegades li suggereixen elements figuratius, i d'altres són simplement formes fetes en blocs de diferents grandàries, que anomena petroglifs, emprant una terminologia prehistòrica.

En el *land art* domèstic que visitem, abunden les formes de peixos, esculpides en diversos tipus de pedra, col·locades de manera que miren en diferents direccions. Crida l'atenció un tors de dona deformat, sense cap ni braços i de mida superior a la majoria d'escultures del lloc, i que la pluja que cau mentre l'observem ha fet canviar de color. Ara el basalt és d'un gris molt més intens, quasi negre. Xavier de Torres ens parla del diferent color del basalt garrotxí i de l'almerienc. Diu que el d'aquí és molt més fosc, d'un negregris-blavós, i el d'allà és més marronós.

Arquitectures impossibles II. 2007. Oli sobre tela. 118 x 140 cm.

Ens parla de la llum d'Almeria, que veu molt estable tot l'any. En canvi aquí varia molt en funció de les estacions. També parla de la gent del sud de la península, que —diu— han viscut en un ambient difícil, amb una natura molt més hostil que aquesta. Les comparacions entre les seves dues residències són inevitables.

Va anar a viure per primera vegada al Parc Natural de Cap de Gata, a Níjar, el 1981, quan no hi havia ni carreteres asfaltades per accedir-hi, i es va trobar amb unes cases que no tenien cap dels serveis que ja es consideraven mínims en aquella època, com aigua corrent o llum elèctrica, per posar alguns exemples. Ara el turisme ha envaït el lloc i ja resulta la principal font d'ingressos d'una bona part de la població, però han hagut de pagar el peatge que això implica, i que tots coneixem, ja que també ho hem viscut en els nostres litorals i en alguns llocs de muntanya. Per aquest motiu en marxa en els períodes d'estiu.

> Ha fet llargues caminades buscant les formes i els colors que li resultaven més atractius per treballar

Ha treballat en grans projectes de *land art* en obra pública, com el de Fiskelangs (Krutfjellvegen), amb dotze escultures de moltes tones, posades en un recorregut d'uns vuitanta quilòmetres entre Suècia i Noruega, fet el 2003. Se sent complagut pel projecte del tanatori de Sant Gervasi, de Barcelona, d'on sobresurt la instal·lació de 45 peixos col·locats en un espai de 8 x 35 metres, que es complementa amb uns altres que es troben a dins de les sales de vetlla. Ha fet petroglifs als espigons del port de Sant José a Almeria; en les platges de Los Genoveses, La Media Luna, El Mi-

rador de las Amatistas del Parc Natural del Cap de Gata, així com al mas Colom, de Sant Joan les Fonts, i el mas Palací, de Begudà. Ha fet, així mateix, diverses instal·lacions experimentals de grans volums petris, com les de La Datilera a Las Bocas de los Frailes.

Un ambient familiar propens a la creativitat

És fill d'una família de classe mitjana de Barcelona. Fins als quinze anys va ser fill únic. Recorda l'ambient musical que es vivia a casa seva, i també les seves sortides a fer visites d'obres acompanyant el seu pare, que era enginyer industrial, per seguir el procés constructiu dels seus projectes. Eren, generalment, espais de gran dimensions, per a finalitats industrials, que el seu pare havia projectat i dibuixat. Aquests dibuixos i volums d'estructures i peces mecàniques que va veure de petit considera que han estat clau per a la seva vocació posterior.

Interior de l'estudi de San José. Almeria.

Va anar a l'escola de Tecla Sala, en l'edifici on ara hi ha la biblioteca i la sala d'art de l'Hospitalet. Hi va fer els estudis primaris i els de batxillerat, impartit per uns frares de la congregació del Sagrat Cor, dels quals no guarda gaire bon record. En canvi parla excel·lentment dels caputxins de Sarrià. Va estar treballant en una època en la seva biblioteca, i diu que hi va respirar pau i amor.

Un dels records que té des de la infància és que sempre ha fet activitats artístiques, facilitades per la complicitat dels seus pares. És per aquest motiu que es considera sobretot un autodidacte, tot i la formació que va rebre en alguns dels cursos fets a Rosa Sensat, i en algun altre lloc. Va treballar a la cooperativa audiovisual Drac Màgic, i va ser un dels que van crear uns tallers d'expressió a Cornellà, on va impartir docència de plàstica i musical.

A partir dels 29 anys va córrer món. Ha estat vivint en diverses ciutats europees i americanes. Va estar del 1989 al

> *Dibuixa tothora, en qualsevol indret, i sobre tot tipus de format*

2000 vivint als Estats Units, on va treballar i exposar en diverses sales d'art i on es va interessar per estudiar de prop els petroglifs de les primitives cultures autòctones d'Arizona, Nou Mèxic i Texas, que el van influenciar en la seva obra posterior. També va fer classes al South Bronx de Nova York. Comenta que hi va intentar de posar de relleu la capacitat creativa que considera que tenen tots els nens.

Opina que l'any 2000 va ser molt important per a ell, per ser l'inici d'una etapa de maduresa, i coincideix amb el moment que fixa la seva residència al Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, amb aquesta rotació periòdica entre les dues zones peninsulars que abans comentava, que —afirma— tenen una gran semblança tel·lúrica.

L'obra sobre el pla

Té els llapis de dibuix i els retoladors sempre a punt. Dibuixa tothora, en qualsevol indret, i sobre tot tipus de format. És difícil quantificar els dibuixos que ha fet, part dels quals estan en els seus tallers en munts de blocs i carpetes farcides d'esbossos, tot ben ordenat i ben col·locat. Xifra els seus dibuixos monocolors en uns quaranta mil, aproximadament, que són molts. Té també moltes escultures i moltes pintures.

Els dibuixos, sovint, són l'embrió de projectes més treballats, en què representa diferents iconografies. En pintu-

Linias meninas - 2004-2005. Oli sobre tela. 153 x 117 cm.

Petites coses. 2012. Retolador sobre paper. 24 x 18 cm.

ra fa servir primordialment la tècnica de l'oli, que pinta amb la tela estirada a terra, sense bastidor. Abunden les formes femenines tractades esquemàticament i amb grans superfícies planes, sense detalls, i amb tonalitats càlides. També té molta obra no figurativa, en forma de plans gestuals, pintats sobre grans superfícies, que ronden els dos per dos metres i en les quals abunden els colors primaris. Entre els seus olis s'aprecien d'altres sèries amb grafismes més o menys inconnexos.

Ha exposat en ciutats europees i nord-americanes, i té pintures murals en espais públics, com el Museu Arqueològic d'Almeria o l'església de Sant Jaume, en el parc de can Mercader de Barcelona.

Té una actitud racional davant del fet artístic, i multitud de pensaments que ha escrit al llarg dels anys, i que ha anat publicant en algunes monografies i catàlegs. N'hem escollit els següents: «De vegades, allò que va a la tela no són

*> En la seva
pintura abunden
les formes
femenines
al costat de
molta obra
no figurativa*

només els pigments, sinó tot un esdeveniment. La imatge és el resultat d'un encontre després d'haver fet alguna cosa amb els diversos materials, un suport i l'espai buit inaprehensible»; «L'obra pictòrica és l'expressió d'una formulació no verbal»; «L'escultor és com una petita formiga que micro-erosiona porcions de l'escorça terrestre»; «El marbre és el material per antonomàsia de l'es-

cultura des de l'antiguitat, sense oblidar-ne tants altres que s'han fet servir». Te recollides cites de molts autors i artistes, de Klee a Plató i del *Tao Te Ching*.

Quan signa una obra —cosa que només fa en casos determinats— al costat del seu nom hi posa un signe esquemàtic d'un ésser, un símbol prehistòric que diu que és freqüent al sud de la península, com a mostra de la fascinació que sent per les diverses cultures primitives.

Hem fet un tast del seu procés creatiu i de les seves reflexions; hem de veure com evoluciona en els propers anys tota aquesta obra tan fructífera i quantiosa.

Joan Sala.

Per saber-ne més

<http://xavierdetorres.blogspot.com>

taller de creació

TRES SORTIDES DE LA CRISI

Joana Ramos Llosa. Nascuda a Girona el 4 d'octubre de 1964. Membre del col·lectiu artístic i literari El Llop ferotge. He col·laborat en diferent projectes artístics, com Cavalcada poètica, Festival Pepe Sales o Jardins de la Poesia. També he il·lustrat llibres de poesia i contes. Sóc autora dels poemaris *Lorquiana nortina* (Curbet editors) i *Per què ploren tant, les pedres?* (Edicions El llop ferotge), així com dels llibres inèdits *Fragments humans*, *El Séptimo Sentido* i *Cambio de domicilio* (poesia), *La canción del lago Eden Mills* i *La maravillosa historia de Francia y Pereas* (teatre), i dels contes infantils, amb il·lustracions meves, «Ou d'estel», «Terradolça», «La Corca negra», «Una lluna amb potes al bosc dels arbres tortuga», «La princesa guerrera», «Les ales d'Ícar» i «Les bruixes de Canet».

Tornar a casa

Estic assegut a terra, al punt on convergeixen tots els gratacels, llurs imponents cúspides desafiant els núvols. La llàgrima que m'escaiyava el cor ja gairebé no em dol; s'ha anat fent dolça. Ara és de gratitud i esperança.

Estic resseguint amb els ulls les finestres del trenta B. Allí van transcórrer vint anys de la meua vida. Quinze dels quals amb la Rachel i els nens. Els altres cinc, sol.

Em pregunto quants d'aquests pisos resten buits, ara; òrbites oculars sense esfera, caus morts. Aviat ho sabrem, perquè ens ho anirem explicant tot de mica en mica, a la vora del foc o a l'ombra d'alguna aulina.

El dia que la Laura em va trobar, ja era mort. M'havien assassinat la ignomínia i la impotència. La Laura em va ajudar a comprendre que, a l'empresa, desentendre's del meu sou i de la meua sort li havia resultat una sortida fàcil, i que el banc havia deixat de fer-me genuflexions i s'havia mostrat impertèrrit amb la meua desolació, perquè el movien interessos

econòmics, no pas sentimentals. Em va assegurar que no era just, però era el que era. No era just per a mi ni per a ningú, però era part de la realitat. I que jo no estava mort, sinó que vivia en una situació de crisi personal intensa en la crisi, i que tots viatjàvem en el mateix tren i estàvem disposats a ajudar-nos.

La Laura em va oferir la seva casa. Hi vivia amb el seu pare ancià, el seu espòs i tres fills, a mitja hora de la ciutat. Tenien un ramat de cabres. «Alguna cosa sabràs fer, tu», m'havia dit amb un calorós somriure. «Parlo cinc idiomes, a més del meu, i sóc programador».

Ara els nens ja saben moltes paraules en anglès, francès i alemany. Més endavant, començarem a treballar les lletres xineses... Tot com un joc, i aprenent de mica en mica els uns dels altres.

En Jeremies, el veí, ens porta caixes de fruita i verdura, i nosaltres li donem llet i formatge. Els altres veïns són un matrimoni de vuitanta anys i els seus dos fills, amb les seves respectives parelles, que també han estat desnonats. Tenen pollastres i gallines, i conills.

> **Il·lustracions:** **Jordi Fenosa Tatay**, Als seus pares els feia molta gràcia que volgués ser dibuixant, fins que es van adonar que allò anava de veres quan ja era massa tard per evitar-ho. El 1988 va començar a publicar còmics de terror en editorials alemanyes. Després d'aquest poc prometedor inici, les editorials de llibres infantils catalanes comencen a comptar amb ell i, cap al 1990, deixa el còmic per dedicar-se a dibuixar per a nens. Ja fa uns quants anys que il·lustra tot el que cau a les seves mans, ja sigui llibres de text, didàctics o literatura infantil i juvenil. També és l'autor dels còmics d'humor *Hotel Porquí*. Encara diu que vol ser dibuixant.

Ens reunim sovint. Ara a casa d'uns, ara a casa dels altres...

Quan algun d'ells baixa a la ciutat, moltes vegades els acompanyo.

Mentre ells fan la seva, jo enfilo els carrers. I, no sé per què, gairebé sempre acabo aquí, al punt on convergeixen tots els gratacels.

Aleshores em torno a sentir una absurda peça d'un estèril i absurd engranatge. I haig de fer un gest que em sembla fins i tot aparatós, per poder tornar a sentir el doll de l'aire.

I poc després arriba la Laura, o l'Enric, o la Valentina...

I tornem a casa.

Joana Ramos.

Els veïns de Camallera salven el Planeta amb l'ajut de l'Eduard Escoffet

Tot això que ha passat, en el fons ja se sabia. Hi havia avisos, i també molta gent que anava veient que les coses no podien seguir d'aquella manera. En aquella època la crisi amenaçava el ritme vertiginós de producció que portaven els homes des de feia més de 200 anys. S'havia arribat tan lluny en aquest afany que aviat ja no hi va haver prou consumidors per a tants productes. La gent no estava només enfadada de

coses; tampoc tenia temps d'aprendre, escoltar o veure res més. A no saber què fer per seguir fent li deien crisi.

Encara ningú no s'explica com va ser que, després de tant donar-li voltes al problema, la solució vingués d'allà mateix; de casa, com qui diu.

Eren les vuit toques, però hi havia un silenci que no era normal. Els veïns s'afanyaven cap a la feina, cap a l'escola, cap a la botiga de l'Àlicia a comprar cols.

taller de creació

Clara Garí és gestora cultural, i sovint fa d'artista. Li agrada la filosofia, menjar bé, anar a l'Índia, banyar-se al mar i als rius, cuinar, meditar, caçar bolets, caminar, beure vi, parlar, escriure, cantar i fer ioga.

Un noi prim amb una gorreta de feltre caminava pel carrer del Raval amb un flabiol i un tamborí minúscul. Cantava una cançó estranya, que alguns ja havien sentit; era una cançó d'un tal Escoffet, un homenet català, poeta. Deia poc, però prou: les consignes d'allò que calia fer o, més ben dit, d'allò que calia deixar de fer per obrir la porta:

*Viure més aviat poc:
no ocupar gaire espai ni gaire estona.
Llegir dos cops el mateix llibre
abans que llegir-ne dos de diferents.
Parlar poc, quan et preguntin...[1]*

I, dring, dring, feia sonar una campaneta de llautó que li penjava del sarró. Ja se n'anava carrer avall, i tots darrere seu. Ben aviat va tenir un seguici més llarg que el del flautista de Hamelín. «A on ens duu?» —va preguntar un; «el flautista fa fora les rates» —li van contestar. I seguien caminant en silenci, sense maletes ni bosses, les mans buides i l'ànima plena de confiança.

...I aleshores, en arribar vora el pont del tren, van veure la portella a la roca, com en el conte de l'Alí Babà, que deia «Obre't, sèsam!». El flautista la va empènyer suaument i tots hi van entrar. El passadís era molt llarg i fosc, i semblava que passava per sota la via. De cop es veié llum i la sortida del túnel: a fora van veure, com a l'altra banda d'un mirall, un altre cop el poble. I el flautista havia desaparegut.

...I què més? Doncs, res més.

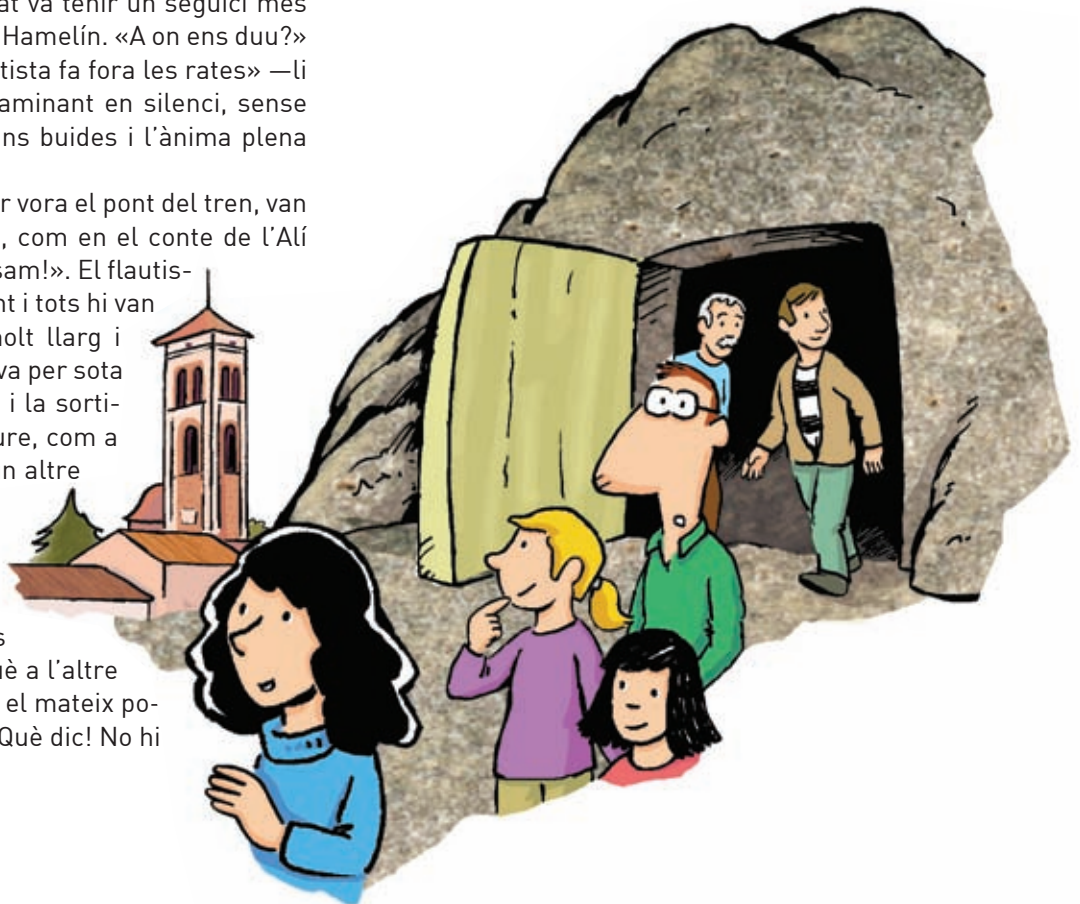
Vet aquí que els veïns van sortir de la crisi, perquè a l'altre cantó del passadís hi havia el mateix poble, però no la crisi. Crisi? Què dic! No hi

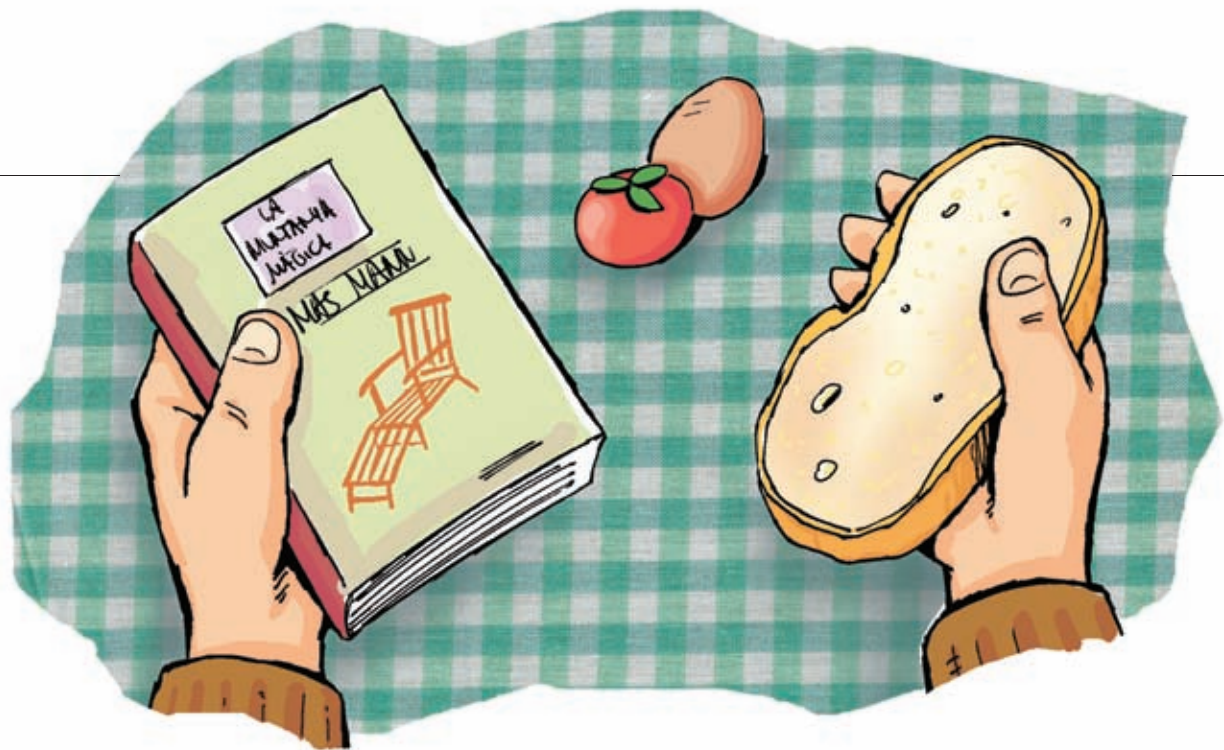
havia res de res! Ni crisi ni res de res. La cosa més curiosa era que tot estava com sempre. Els carrers, el Cinema Sonora, l'escola... i la gent que anava al Forn, al bar Lluís, a Correus, al taller d'en Feliu.

Així va ser com els veïns de Camallera van salvar el planeta: es van adonar que els homes, amb aquella dèria de fer i fer, havien ordit la crisi. I ja només va caldre explicar-ho arreu del món. Com aquell que des de dalt de la muntanya ha vist el camí i després, de baixada, ja no es perd dins el bosc. Ara sabien que en realitat no calia afanyar-se per res, i comprovaven divertits i sorpresos que totes les coses es feien soles. ...I Buda s'ho mirava de dalt del lledoner, i reia, i reia.

Clara Garí.

[1] Eduard Escoffet & Bradien. *Salva el Planeta!*

Un home senzill

En Paul llegia *Le Monde*, i des dels auriculars li arribava la veu sedosa d'Ella Fitzgerald quan el tren va afluixar la marxa. Arribaven a Montpeller, i se'n va alegrar. Baixaria una estona per estirar les cames i respirar el fred d'aquell deu de febrer. Es va aixecar per agafar l'abric. El seu company accidental de viatge era un vell alt, elegant i polit que s'havia amagat fins llavors en un silenci amablement excusat amb una novel·la de Thomas Mann amarrada als dits. El noi va veure com es treia les ulleres, se les posava a la butxaca interior de l'americana, desava el llibre al seient i s'aixecava amb parsimònia. Li va fer un gest explícit de convit perquè passés a davant, van baixar a l'andana i l'home, tot deixant que en Paul, obedient, l'ajudés a trobar el forat de la màniga del pardessus de pell marró, es va posar a parlar:

—Sóc un home senzill, jo. Visc amb la meva dona a Figueres i som feliços amb ben poc. Aquest llibre que duc, *La muntanya màgica*, l'he llegit potser vint vegades, i en cada lectura hi trobo detalls que havia oblidat. Arribaré a casa i menjaré amb delit una truita d'ous de les nostres gallines (tenim pati, saps?) i una llesca de pa sucat amb tomàquets de penjar (la veïna, que té hort, ens les ven a bon preu). No tenim estalvis perquè els fills ens han sortit carots. La petita viu a París (he passat uns dies amb ella) i encara se'n surt prou. Però el gran, que es va separar fa tres anys, no té feina fixa. El seu fill tampoc, i viuen tots dos amb nosaltres. Ens ho passem bé, tots quatre. Si coincidim (ells fan la seva, només faltaria!) les sobretaules s'allarguen fins que la meva dona pica de mans i diu: «Prou, anem per feina!». Cada dissabte fem excursions, ploqui, nevi o faci sol. Portem llenya, omplim les garrafes d'aigua

Elisabet Juncà va néixer a Banyoles. Es va llicenciar en filologia catalana l'any 1990, i va treballar vuit anys com a professora de català per a adults al CNL. Actualment exerceix la docència en un institut públic de Secundària i Batxillerat. Va guanyar el seu primer premi literari als dotze anys, i des de llavors no ha deixat mai d'escriure. L'última distinció que ha rebut, el 34è Premi Marià Manent de Poesia, li ha permès publicar el seu primer llibre: *El convit* (Viena Edicions). És també copropietària d'una galeria d'art.

a la font, cacem bolets a la tardor, collim herbes per a infusions i rams d'espígol si és primavera. Quedem tan rebotats que ens passem els diumenges tancats a casa llegint o mirant pel·lícules de les d'abans. Avui, havent sopat, seuré a la vora del foc i veuré el partit de reüll. Parlarem del viatge, de la filla i de la ciutat de la nostra primera llibertat, de quan hi anàvem amb el *dos cavalls* vermell i cantàvem les cançons de Léo Ferré amb un accent horrorós, però ens era ben igual. Érem tan rics... som tan rics, encara! Perquè jo vaig passar la infantesa en plena postguerra, saps? I quan s'ha viscut una època tan magra, noi, tot el que la vida et regala és daurat. Fins i tot la tristesa té la seva part brillant, encara que sigui el reflex en una llàgrima de les més sentides, com les que recordo en els ulls de la meva dona quan vam perdre un fill en el camí. El vam recuperar uns anys més tard... Ens va costar Déu i ajut, però el tornem a tenir. Algun dia podrà viure de la música i trobarà una noia, com jo vaig trobar la seva mare. Les crisis no duren sempre. Sí, el meu noi val molt. És un lluitador, com jo. Deu tenir la teva edat. Pugem al tren? Va, som-hi, que ja falta poc per arribar a casa.

Elisabet Juncà Bassagañas.

El pont que mai no va existir

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

>> *Recreació a partir del projecte de pont de 1960.*

Hi hagué un primer pont de la Barca, prop del portal del mateix nom, arran de la confluència de l'Onyar i del Ter: una vella palanca que va substituir la barca que havia donat nom a tot plegat, i que l'any 1868 va ser substituïda per una passarel·la de fusta. Tres anys després, un aiguat se la va endur. Refeta i destruïda de manera intermitent segons les inclemències de l'aigua i les disponibilitats municipals, va acabar desapareixent sense pena ni glòria. A partir d'aleshores, la connexió entre les dues ribes de l'Onyar en aquella zona va quedar totalment interrompuda. Només es podia travessar el riu pel pont d'en Gómez o pel passadís de Pedret, que amb els anys seria substituït per l'actual pont del mateix nom.

L'any 1960, la necessitat de relligar els barris de Sant Feliu i Sant Pere amb la part nova de la ciutat es va concretar en un primer projecte, explicat en un document municipal titulat «*Gerona, problemas, realizaciones y proyectos*». En aquella època, la *carretera nacional de Madrid a Francia por la Junquera* —l'actual i tristament famosa N-II— passava encara per la plaça del Vi i pels carrers de Ciutadans, Cort Reial, Ballesteries, Calderers i Barca, i per això la intervenció prevista en aquell indret contemplava la construcció d'un gran pont per a la circulació de vehicles. S'inspirava clarament en el model ja clàssic del pont de Pedra per no desentonar dels edificis de la Girona monumental. El text de la proposta és molt revelador: «*En el extremo*

norte de la ciudad resulta de extrema conveniencia el enlace de los dos márgenes por un puente que comunique la ciudad antigua, a nivel aproximado de la histórica colegiata de San Félix, con el área de ensanche constituida por la plaza de la Independencia, avenida Ramon Folch, Dehesa, etc. Que relacione, antes de alcanzado el centro urbano, la misma carretera general de Madrid a Francia por la Junquera con la de La Bisbal a Palafrugell, Palamós y demás poblaciones del litoral».

La construcció d'aquest pont sumptuós va ser sol·licitada a l'Estat, després del clima de promeses fetes a Girona en el 150 aniversari dels setges napoleònics. Però la petició, com de costum, es va perdre en algun despatx ministerial i, al cap de tretze anys d'espera, l'Ajuntament va decidir construir el pont pel seu compte, amb un disseny més funcional i menys ostentós que el primitiu, però igualment destinat a la circulació rodada. *Los Sitios*, únic diari gironí de l'època, exultava de satisfacció per aquella obra que havia de «*transformar totalmente el paupérrimo barrio de la Barca*» i resoldre —deien— els problemes de circulació a l'interior del nucli urbà. Les obres van ser finalment adjudicades el 4 de gener de 1974, per un import de 9.695.000 pessetes, però llavors va sorgir un entrebanc inesperat: la intervenció de la Comissaria d'Aigües del Pirineu Oriental. Les seves exigències i les condicions que imposava van provocar la suspensió de les obres començades i l'ajornament del projecte que, per sort, es convertiria en oblit definitiu.

No seria fins l'any 1996 que s'unirien altre cop les dues ribes de l'Onyar en aquell punt, per mitjà d'un pont només per a vianants, batejat com a pont de Sant Feliu, hereu afortunat de la primera i quasi llegendària passarel·la de la Barca.

L'any 1960 ja es volia fer un **pont per a vehicles** al peu de l'església de Sant Feliu, i el 1974 se'n van adjudicar les obres

>> Titulars de Los Sitios, Girona, 31.1.1973.

>> Titulars de la Hoja del Lunes, Barcelona, 15.3.1976

>> El pont de Sant Feliu, l'any 2007.

JORDI SOLER

«Una orden de la Comisaría de Aguas»

«Sobre el "Pont Nou" ha continuado hablándose, y, lo que es más, trabajándose para la construcción, como plena convicción de su importancia. Tanto, que los proyectos fueron encargados y aprobados por el Ayuntamiento, e incluso llegaron a realizarse unas catas o prospecciones, por cuanto había limos y era necesario saber a qué profundidad se encontraba el firme.

Ello dio la sensación, y de ello había parte, que se habían iniciado las obras, lo cual fue bien acogido.

Pero entonces surgió una orden de la Comisaría de Aguas del P. O. en la que condicionaba la construcción de dicho puente a modificar su altura, con lo que iba a repetirse el sistema de puente curvado, que tanto afectan a la estética del conjunto urbano de Girona que, en este lugar, junto a la vieja Girona, chocaría aún más, a la par que anulaba la circulación por el Paseo de Canalejas y Berenguer Carnicer, ya que la elevación del rasante era de casi 70 centímetros.

La motivación de la Comisaría de Aguas era de que así se mantendría el caudal libre de aguas para posibles avenidas o inundaciones, calculada en seiscientos metros cúbicos por segundo.

En enero del presente año en una nota de la Alcaldía se aclaraba este punto. Ahora, al acudir a informarnos, se nos dice que el "Pont Nou" no ha sido suspendido sino simplemente aplazado, y sigue dentro de la programación de obras en nuestra ciudad. El aplazamiento está en espera de la laminación o contención del río Oñar, también en proyecto, tras lo cual el "Pont Nou" podría hacerse de acuerdo con el proyecto inicial, es decir, sin esta elevación, y por lo tanto con la adecuada estética y favoreciendo a las calles Berenguer Carnicer y Paseo Canalejas».

Gil BONANCIA
Hoja del Lunes, Barcelona,
15.3.1976

>> Sala La Planeta,
a Girona.

Teatre Les arts escèniques a Girona

Dues visions de Dalí
Duet Ruyra-Junceda

Edita: Diputació de Girona | Fundada el 1856 | Segona Època

REVISTA DE GIRONA

NÚMERO ACTUAL

NÚMEROS ANTERIORS

HEMEROTECA

NORMES DE REDACCIÓ

PUNTS DE VENDA

Crèdits # Contacte

Les biblioteques públiques

El dossier d'aquesta edició, coordinat per Carme Renedo i centrat en el servei que ofereixen les biblioteques públiques gironines, amplia i, sobretot, actualitza els continguts d'un altre dossier que es va publicar vint-i-vuit anys enrere, concretament al número 173 de la *Revista*.

A més d'aquest treball, l'hemeroteca conté un grapat de referències al mateix tema, des dels textos que Jordi Artigal va dedicar a les biblioteques dels pobles petits (número 153) i a la seva relació amb les escoles i la cultura local (158), fins a l'article en què Joan Pla parlava de les biblioteques del futur (253) o els escrits de Blai Gasull i Judit Pujadó, al número 265, dins del dossier «La vida dels llibres», en què Gasull ja afirmava que «la biblioteca pública, tal com s'entén avui, és més un espai de difusió del coneixement que no pas un lloc on conservar-lo».

Pel que fa al reportatge d'Evarist Puig sobre el claustre romànic de Palamós, acompanyat d'una entrevista de Josep Pastells al seu descobridor, l'historiador Gerardo Boto, pot ser una bona excusa per llegir o rellegir articles de la *Revista* sobre altres claustres de les comarques gironines. És el cas del que Josep Clara va publicar al número 103 amb relació als de Ripoll i Peralada, o del que Brigit Nonó va dedicar al 235 a les inscripcions del claustre de la catedral de Girona.

Així mateix, la biografia de Puri Abarca sobre el recentment traspasat Josep Viader es pot complementar amb dos textos centrats en el músic gironí: «De la música de cobla a la polifonia», signat per Joan Domènech al número 235, i «El plaer d'ensenyar música», escrit per Joan Gay al 244.

